

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM
SINT-PIETERS-LEEUV, KLEIN BIJGAARDENSTRAAT

A. DEVROE, J. CLAESSEN & D. DEMOEN
DECEMBER 2013

COLOFON

Opgraving

Vergunningsnummer:

Datum aanvraag:

Naam aanvrager:

Naam site:

Prospectie

2013/295

18 juni 2013 (+ verlenging 09 augustus 2013)

Annika Devroe

Sint-Pieters-Leeuw, Klein Bijgaardenstraat

Project

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem – Sint-Pieters-Leeuw, Klein Bijgaardenstraat

Opdrachtgever

Skope cvba

Poincarélaan 78

1060 Brussel

Voor: Habiba nv

Ulensstraat 43

1080 Brussel

Opdrachtnemer

ARCHEBO bvba

Merelnest 5

B-3470 Kortenaeken, België

BE 0834.280.172

+32 (0)491/74.60.77

info@archebo.be

Projectuitvoering

Jan Claesen, ARCHEBO bvba

Annika Devroe, ARCHEBO bvba

David Demoen, BAAC Vlaanderen

ARCHEBO-rapport 2013/07

ISSN 2034-5615

© 2013 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoud

ADMINISTRATIEVE FICHE	I
1. INLEIDING	1
2. PROJECTBESCHRIJVING	1
3. SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED	1
4. BODEMKUNDIGE SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED	3
5. GEPLANDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	4
6. BUREAUSTUDIE - ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	5
6.1. BEKNOPTTE GESCHIEDENIS VAN DE PRIORIJ VAN KLEIN-BIJGAARDEN.....	5
6.2. ICONOGRAFISCHE EN CARTOGRAFISCHE GEGEVENS.....	6
6.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN	11
6.4. BESLUIT EN VOORSTEL WERKPUTINPLANTING	15
7. METHODE	17
8. RESULTATEN	18
8.1. ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS	18
8.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN	18
8.2.1. WERKPUT 1	18
8.2.2. WERKPUT 2	20
8.2.3. WERKPUT 3	22
8.2.4. WERKPUT 4	22
8.2.5. WERKPUT 5	23
8.2.6. WERKPUT 6	24
8.2.7. WERKPUT 7	25
8.2.8. WERKPUT 8	27
8.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN	27
8.4. METAALDETECTIE.....	28
9. EVALUATIE, WAARDERING EN AANBEVELINGEN	28
9.1. Evaluatie	28
9.2. Waardering.....	30
9.3. Aanbevelingen.....	30
10. BIBLIOGRAFIE	32
11. BIJLAGEN	32

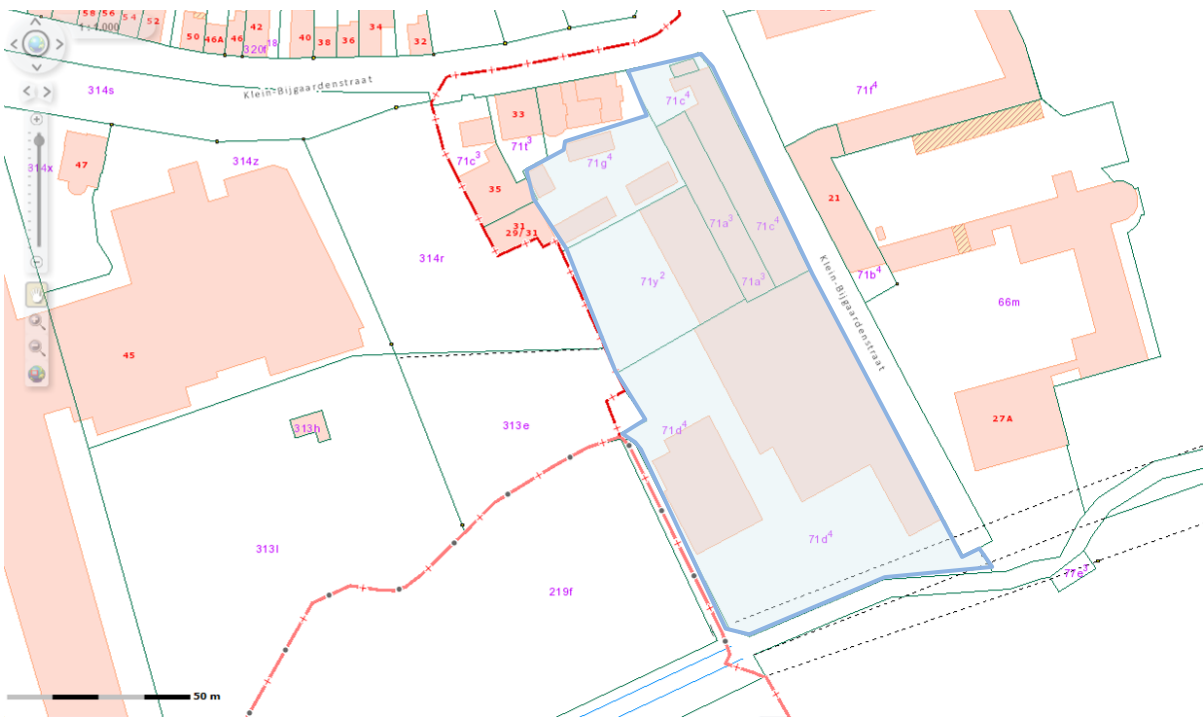
ADMINISTRATIEVE FICHE

Opdrachtgever		Skope cvba voor Habiba nv
Uitvoerder		ARCHEBO bvba
Vergunninghouder		Annika Devroe
Bewaarplaats archief		ARCHEBO bvba
Bewaarplaats vondsten		Habiba nv
Vergunningsnummer		2013/295
Projectcode		SIWI
Vindplaatsnaam		Sint-Pieters-Leeuw, Klein Bijgaardenstraat
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Sint-Pieters-Leeuw
	Deelgemeente	/
	Plaats	Klein Bijgaardenstraat 25-27
Lambertcoördinaten	A	X 143859
		Y 165322
	B	X 143888
		Y 165376
	C	X 143830
		Y 165433
	D	X 143843
		Y 165466

Kadaster (CadGis)

Afdeling 1, sectie A, percelen 71A3, 71C4, 71D4, 71G4
(partim), 71Y2

Kaart plangebied (AGIV)

Begin- en einddatum terreinwerk

12/11/2013 t.e.m. 13/11/2013

Grootte plangebied

9029,44 m²

Grootte onderzochte oppervlakte

357,15 m²

1. INLEIDING

Binnen de stedenbouwkundige vergunning voor een verbouwing en bouw aan de Klein Bijgaardenstraat te Sint-Pieters-Leeuw, werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd aan de bouwheer.

De opdracht werd door het architectenbureau, Skope cvba, toegekend aan ARCHEBO bvba op 07 mei 2013.

De prospectievergunning werd afgeleverd op 04 juli 2013. De opdracht werd uitgevoerd op 12 en 13 november 2013.

Dit document vormt het eindrapport van deze opdracht.

2. PROJECTBESCHRIJVING

Doel van het onderzoek is een archeologische evaluatie van het onderzoeksgebied. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Zijn er sporen van de bijgebouwen en omwalling van de priorij aanwezig?
- Zijn er sporen van de industriële 19de-20ste-eeuwse activiteiten aanwezig?
- Zijn er archeologische afvalcontexten aanwezig?
- In welke mate kan het opgaand muurwerk van de nog aanwezige gebouwen in relatie gebracht worden met de oudere priorijfase? In welke mate werden de priorijgebouwen aangepast en herbruikt voor een industriële functie?

De opgeleverde eindproducten omvatten (in overeenstemming met de minimumnormen):

- Het eindrapport
- Het werkputinplantingsplan
- Sporenplannen
- Het onderzoeksarchief, met onder meer:
 - Inventarislijsten vondsten, sporenbeschrijving, plannen/tekeningen, foto's
 - Dagboek
 - Rapport
 - Foto's, plannen/tekeningen, profieltekeningen en beschrijvingen
 - Vondsten

3. SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied is in Sint-Pieters-Leeuw gelegen en bevindt zich ten noordoosten van de kern. Ten zuiden van het projectgebied loopt de Zuunbeek.

Kadastraal valt dit onder afdeling 1, sectie A, percelen 71A3, 71C4, 71D4, 71G4 (partim), 71Y2.

Het onderzoeksgebied bevindt zich tussen 22,80 m en 23,44 m TAW.

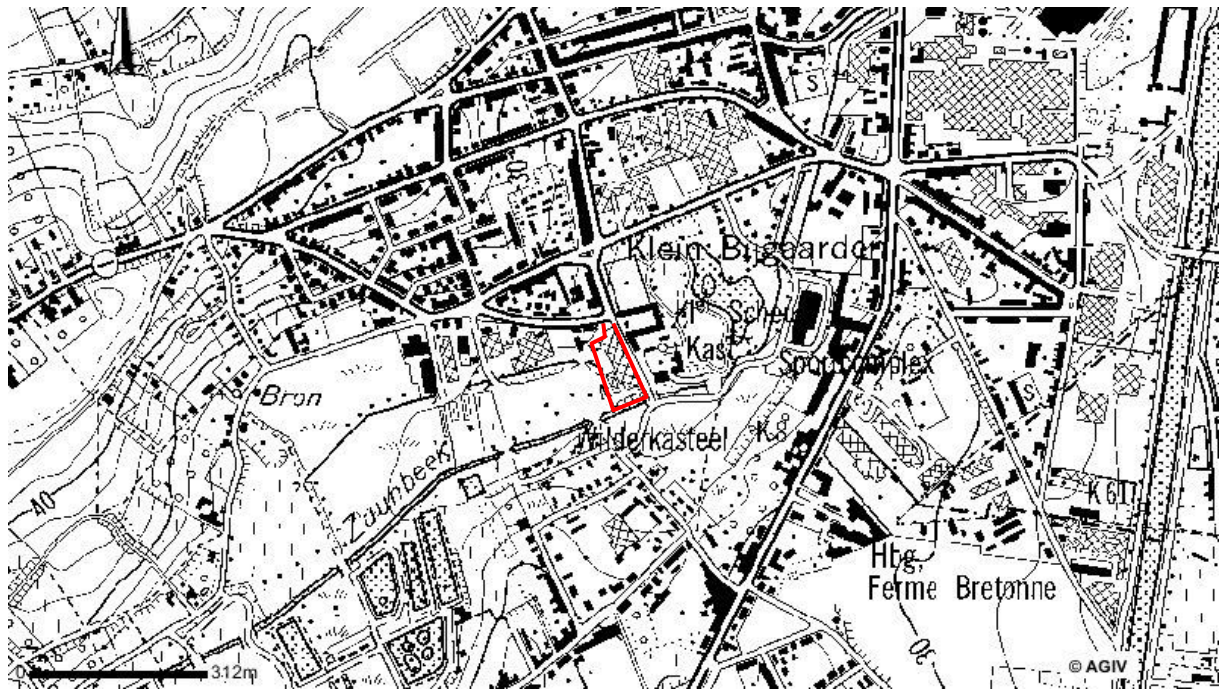

Fig. 1 Detail topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (AGIV 2006)

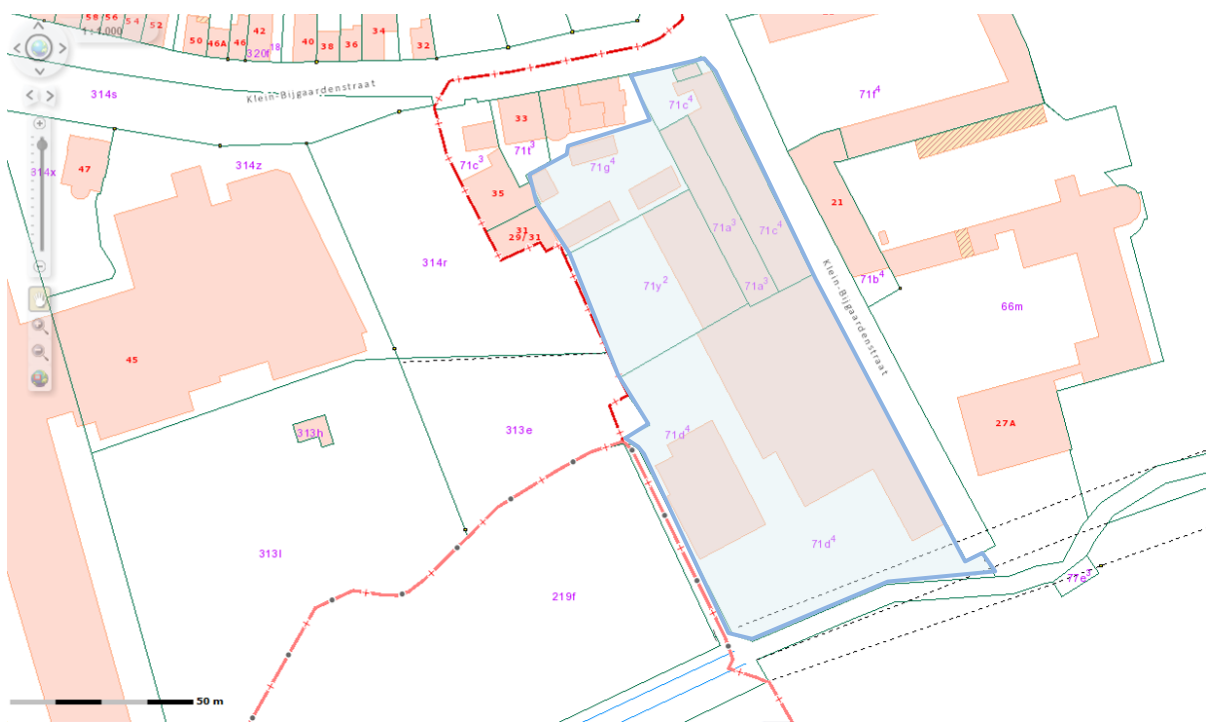

Fig. 2 Detail kadasterkaart met aanduiding van het plangebied (CadGis 2013).

4. BODEMKUNDIGE SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED

Op de bodemkaart valt het onderzoeksgebied in bebouwde zone (OB). Gezien de grote verstoringsgraad van het terrein kan geen globaal beeld meer gegeven worden van de bodemkundige situatie.

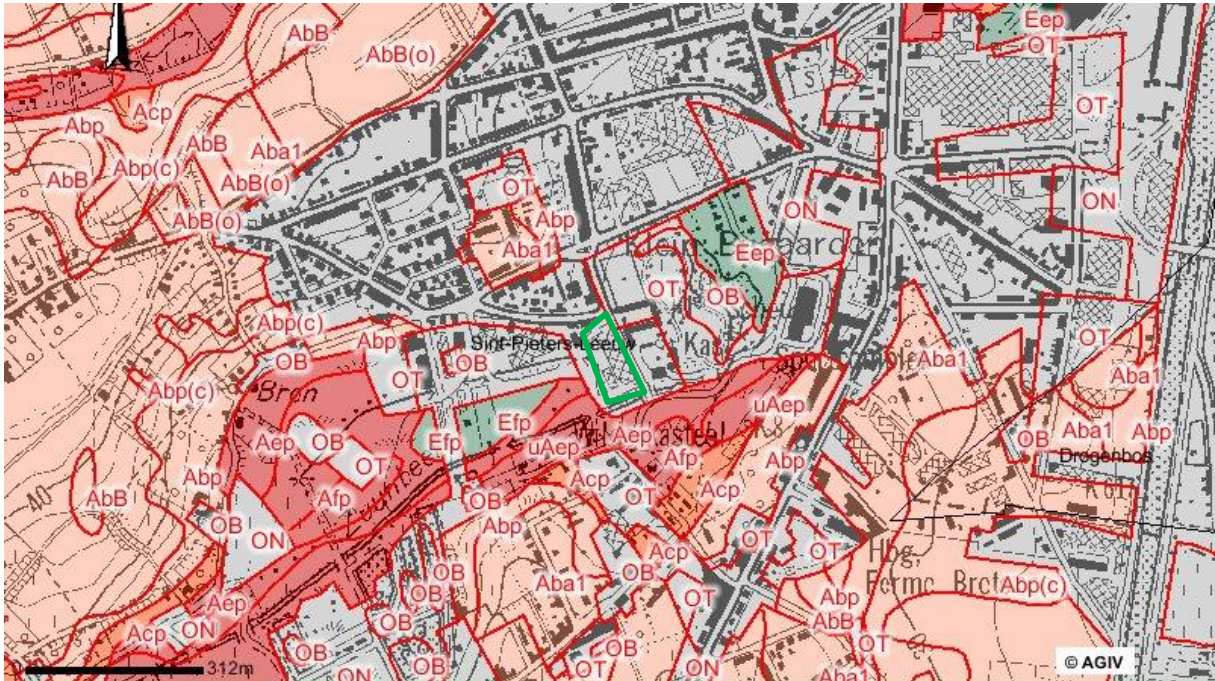

Fig. 3 Detail bodemkaart en aanduiding van het onderzoeksgebied (groene omlijning). (AGIV 2006)

Fig. 4 Detail noordoost profiel in werkput 6 waarbij net de moederbodem werd bereikt. (ARCHEBO bvba 2013)

5. GEPLANDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Op het terrein zal een verbouwing en bouw van acht panden tot 71 wooneenheden, nevenfuncties en parkeergarages gerealiseerd worden. Een aantal volumes met bouwhistorische waarde worden behouden. De overige gebouwen zullen gesloopt worden in functie van de realisatie van het project. Er worden aanzienlijke graafwerken voorzien waarbij eventuele archeologische sporen onherroepelijk verloren zullen gaan.

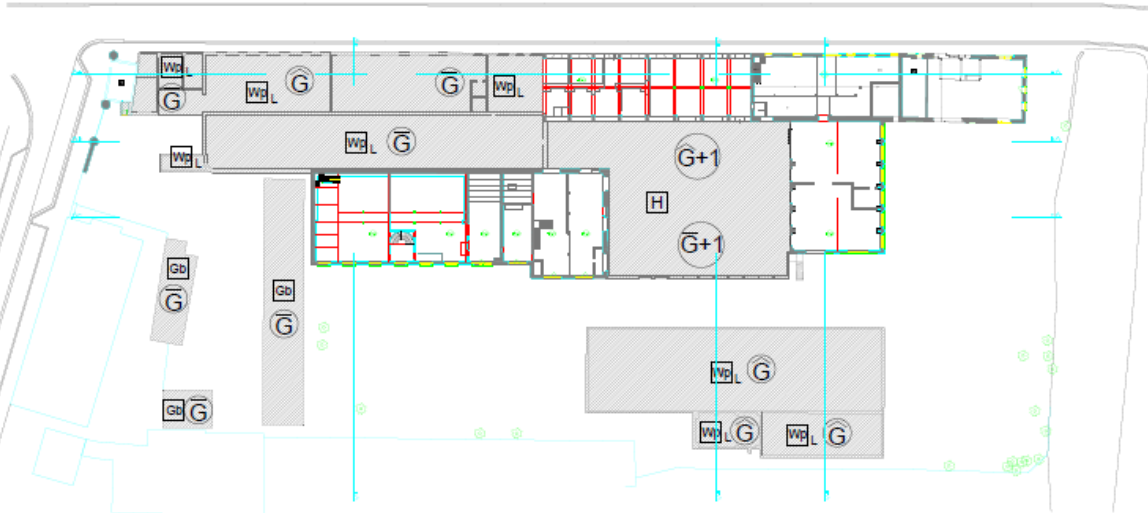

Fig. 5 Afbraakplan. (Skope cvba)

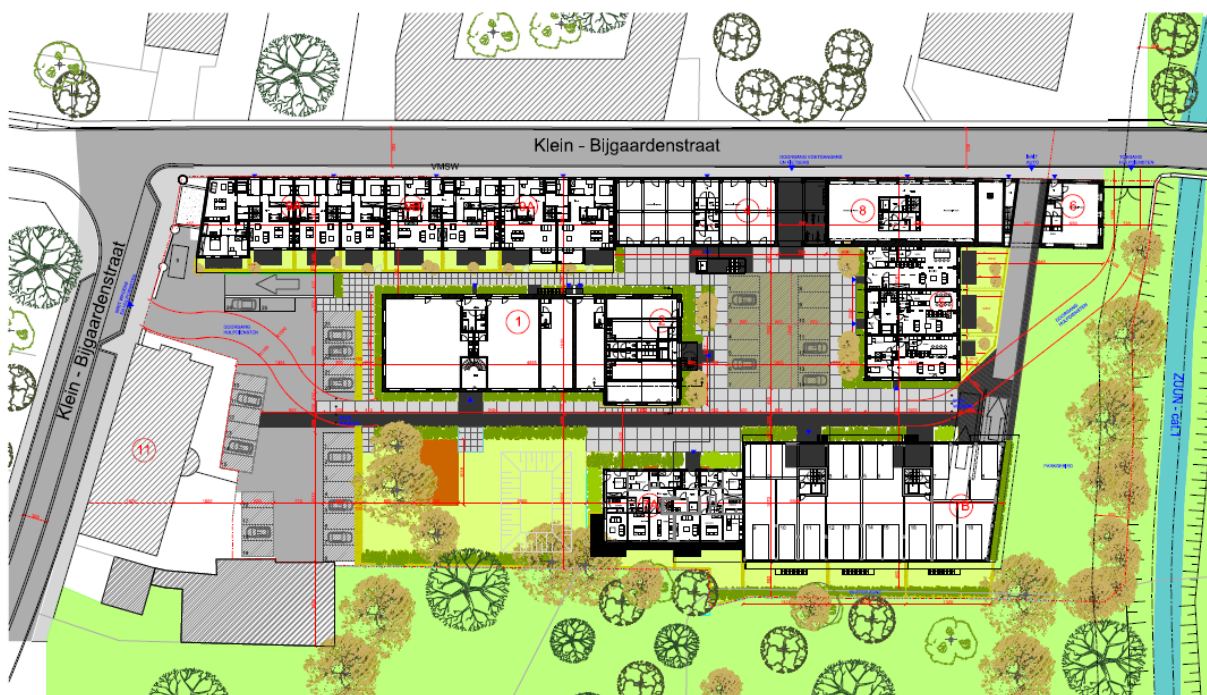

Fig. 6 Ontwerpplan (Skope cvba)

6. BUREAUSTUDIE - ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Het archeologisch vooronderzoek werd voorafgegaan door een bureaustudie. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan de cartografische en iconografische documenten. Op basis van deze studie werd een gemotiveerd sleuven- en proefputtenplan opgesteld met als doel de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

6.1. BEKNOPTE GESCHIEDENIS VAN DE PRIORIJ VAN KLEIN-BIJGAARDEN

Het projectgebied situeert zich binnen het domein van de voormalige priorij van Klein-Bijgaarden. De oorsprong van de priorij gaat terug tot 1251. Op dat moment verplaatste Godfried Van Leuven het bernardienenklooster op de Varenberg te Pepingen, opgericht in 1235, naar de oevers van de Zuunbeek in Sint-Pieters-Leeuw¹. Na de overbrenging werd het "Conventui de Monte S. Mariae" of "Conventui Beatae Mariae" genoemd. Waarschijnlijk was de kloosterkapel toegewijd aan de H. Maagd. Later kreeg het de naam Kleinen Bygaerden, verwijzend naar "bijgaert" wat een hof kort bij een bewoonde plaats betekent. De priorij kreeg de regel van Benedictus opgelegd en werd onder bescherming geplaatst van de heren van Gaasbeek. De zusters draineerden de moerassige gronden waardoor vruchtbare velden tot stand kwamen. Het aanvankelijk bescheiden klooster groeide geleidelijk uit tot een indrukwekkend complex met bijhorende hoeve en watermolen op de Zuunbeek.

Tijdens de godsdiensttroebelen in de tweede helft van de 16de eeuw en bij de beschieting van Brussel enkele jaren daarvoor werd de priorij echter zwaar beschadigd. In de eerste decennia van de 17de eeuw werd ze geleidelijk heropgebouwd en ommuurd.

In de tweede helft van de 18de eeuw, onder meer na de zware brand van 1745, werden belangrijke bouwwerken uitgevoerd. Zo werd op 3 juni 1769 machtiging gegeven voor een bedrag van 18000 gulden voor het heropbouwen van kapel, sacristie, kapittelzaal,...

Tijdens de Franse Revolutie in 1796 werd het klooster opgeheven, de goederen werden aangeslagen en de kloosterzusters werden verdreven. Het geheel met een oppervlakte van meer dan 100 ha, waaronder het klooster met kerk, pachthof, stallingen, schuur,... werd opgekocht door Guillaume Wittouck tijdens de openbare verkoop van 18 mei 1800. Het grootste deel van de gebouwen werd nadien gesloopt of aangepast. De neerhofgebouwen, Klein-Bijgaardenstraat nrs. 21-27, werden heringericht als alcoholstokerij en olieslagerij. De boomgaard bleef behouden en de watermolen aan de Zuun, gelegen ten zuiden van het klooster, deed dienst als oliemolen met de oude ringgracht als molenreservoir. Bij de opmaak van de primitieve kadasterkaart in 1826 was de westelijke helft van het klooster afgebroken. De voormalige kloosterkapel, de oostvleugel en een stukje van de zuidelijke vleugel waren ingericht als residentie van de familie Wittouck met het voormalige kloosterhof als erekoer. Het geheel was omgeven door een rudimentair landschappelijk park en een omgrachting. Op de fundamenten van de vroegere priorij werd in 1865-1866 het neoclassicistische "Kasteel Wittouck" gebouwd. Deze werken, uitgevoerd door Felix-Guillaume, werden kadastraal geregistreerd als "reconstruction totale/nouvelle construction" in 1868. Het bestaande parkje werd uitgebreid tot een "rivierlandschap" van bijna 15ha. Het boomgaardperceel, de beemden ten noorden en ten oosten werden samen met de luthof van het klooster verenigd tot één groot park dat zich uitstrekte langs de Bergensesteenweg en twee gesloten hoeves omvatte. De oude grachtarm ten oosten van het kasteel werd verbreed tot de nu nog gedeeltelijk bestaande vijver, kadastraal pas ingetekend in 1898.

¹ P. A. Roeykens 1973.

In 1932 werd het domein Wittouck aangekocht door een vastgoedmaatschappij. Een groot deel van de gronden werd verkaveld en verkocht. Tijdens de jaren '30 werd het kasteel, park en hof verhuurd aan een groep Spaanse jezuïeten. Daarna werd er een familiepension ingericht door een zekere mevrouw Sattiau. In 1939 bezette het Belgische leger het kasteel. Het kasteel met gereduceerd park werd in 1941 eigendom van de Congregatie van Scheut en ingericht als noviciaat voor de vorming van priesters-missionarissen. Kort erna nam het Duitse bezettingsleger zijn intrek in het kasteel en bleef er tot 1942. Na het vertrek van de Duitse legereenheden kwamen de eerste confraters van Scheut in Zuun aan. Eind 1944 bewoonde het Engels leger het kasteel. Deze sloegen een ijzeren brugje over de Zuun dat in 1974 afgebroken werd en wat verder vervangen werd door een brede betonnen brug. In 1971 werd het kasteel ingericht als rusthuis van de congregatie. In augustus 1977 kwam er een verbindingsweg Zuun-Negenmanneke langs de Klein-Bijgaardenstraat.

De gebouwen binnen het projectgebied zijn de overblijfselen van het 19de-eeuws industrieel complex, in kern mogelijk nog opklimmend tot de 2de helft van de 18de eeuw, maar grotendeels daterend uit de 19de eeuw met sterke aanpassingen en uitbreidingen in de 20ste eeuw. Oorspronkelijk maakten de hier gelegen gebouwen deel uit van de priorij van Klein Bijgaarden zoals blijkt uit de plattegrond opgemaakt in 1798 door A. Cornelis. Na de aankoop van het kloostercomplex in 1800 door Guillaume Wittouck bracht zijn zoon François in de vroegere bijgebouwen een stokerij onder. De watermolen op de Zuun ten zuiden van het klooster deed dienst als oliemolen. Na de overname van het bedrijf door Felix-Guillaume Wittouck (1812-1898) in 1849 werd de productie uitgebreid tot broodsuiker en in 1868 tot calciumcarbonaat. Hiervoor werd aan deze kant van de straat, achter de stokerij, een nieuwe fabriek gebouwd, kadastraal geregistreerd in 1852 als fabriek voor "beestensuiker". Gelijktijdig met de bouw van zijn neoclassicistisch woonhuis aan de overzijde in 1865-1866 werden de overige gebouwen sterk uitgebreid en aangepast. Zo werden een nieuwe jeneverstokerij en een reeks paardenstallen gebouwd. Ten gevolge van een faillissement onder het beheer van Jacques Wittouck werd in 1920 een deel van het bedrijf verkocht aan de S.A. Distillerie de Ruysbroeck die het in 1928 overliet aan de S.A. Raffinerie Tirlemontoise. De fabriek verhuisde toen naar de vaartkant. Naderhand waren de gebouwen onder meer nog in gebruik als verf- en fietsenfabriek.²

6.2. ICONOGRAFISCHE EN CARTOGRAFISCHE GEGEVENS

De oudst gekende afbeelding van de priorij is een gravure in de "Chorographia sacra Brabantiae" van Sanderus (1726-1727). Het zicht is vanuit het noorden getekend. Het klooster was toegankelijk via een poortgebouwtje aan de noordzijde, ter hoogte van de bocht waar de huidige Klein Bijgaardenstraat is en deze de kloostersite doorsnijdt. Het klooster zelf bestond uit vier vleugels met pandgang rondom een binnentuin. In de noordoostelijke hoek bevond zich de kapel. De rest van deze vleugel werd ingenomen door het kwartier van de abdis. Rond de gebouwen zijn er verschillende tuinen en boomgaarden zichtbaar. In het noordwesten zijn een aantal bijgebouwen te zien waaronder schuren, stallen, een wagenhuis, en portiersloge. Het huidige projectgebied omvat het westelijke deel en omvat dus zowel tuinen als bijgebouwen.

² Inventaris Bouwkundig Erfgoed 2012 ; M. Baele 1988: 26-28; J. De Backer *et al.* 2000: 78-81; M.-J. Van den Weghe 1931: 78-98; G. Van Hecke 1985: 19-22; A. Van Mieghem 1976: 40-42.

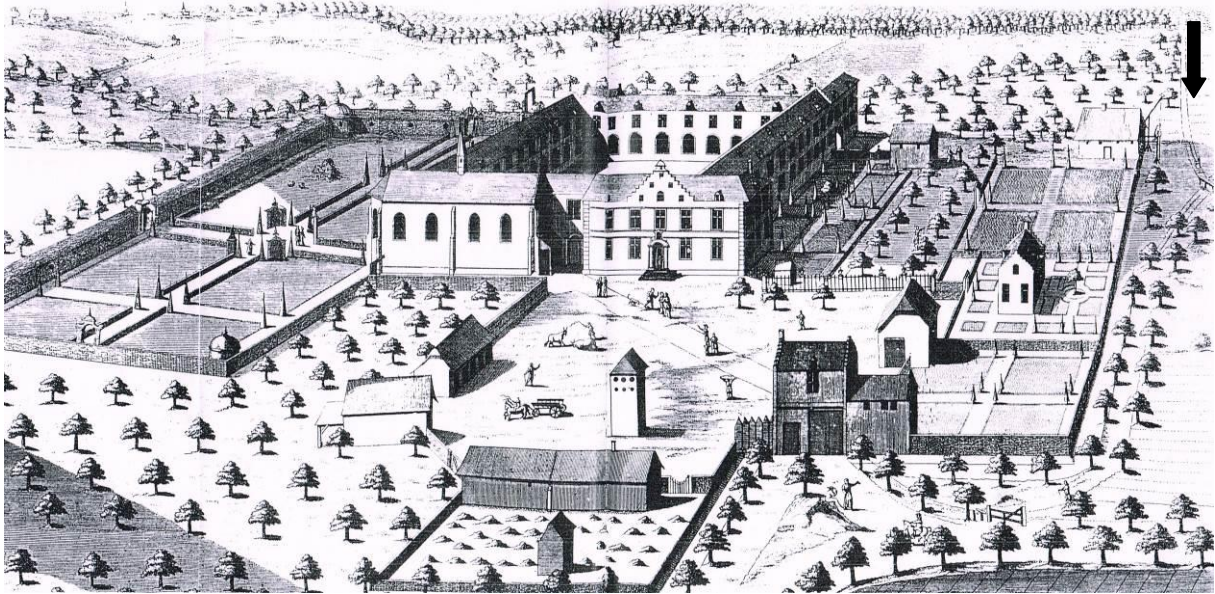

Fig. 7 Afbeelding van de priorij Klein Bijgaarden, naar een gravure van Sanderus, 1726. (J. De Backer et al. 2000: 81)

Een gelijkaardige voorstelling als Sanderus bevindt zich in het kaartboek van de priorij van Klein Bijgaarden, opgesteld in 1749-1750 door C. Everaert. Men kan dezelfde gebouwen ontwaren. Op dit plan is de aftakking weliswaar beter zichtbaar.

Fig. 8 Plan van de priorij van Klein Bijgaarden, C. Everaert, ca. 1750 (RAL 601/4, nr. 14791)

Op de Ferrariskaart van ca. 1777 kan men zien dat er heel wat bijgebouwen werden opgericht ten westen en noorden van het kloostergebouw zelf. In de zuidwestelijke hoek bevond zich nog een klein gebouwtje, vermoedelijk hetzelfde gebouw dat op de kaart van Sanderus te zien is. Gezien de ligging

nabij de Zuunbeek gaat het mogelijks om een watermolen. Ten oosten waren voornamelijk tuinen en boomgaarden die ommuurd en omweld waren door de aangepaste Zuunbeek.

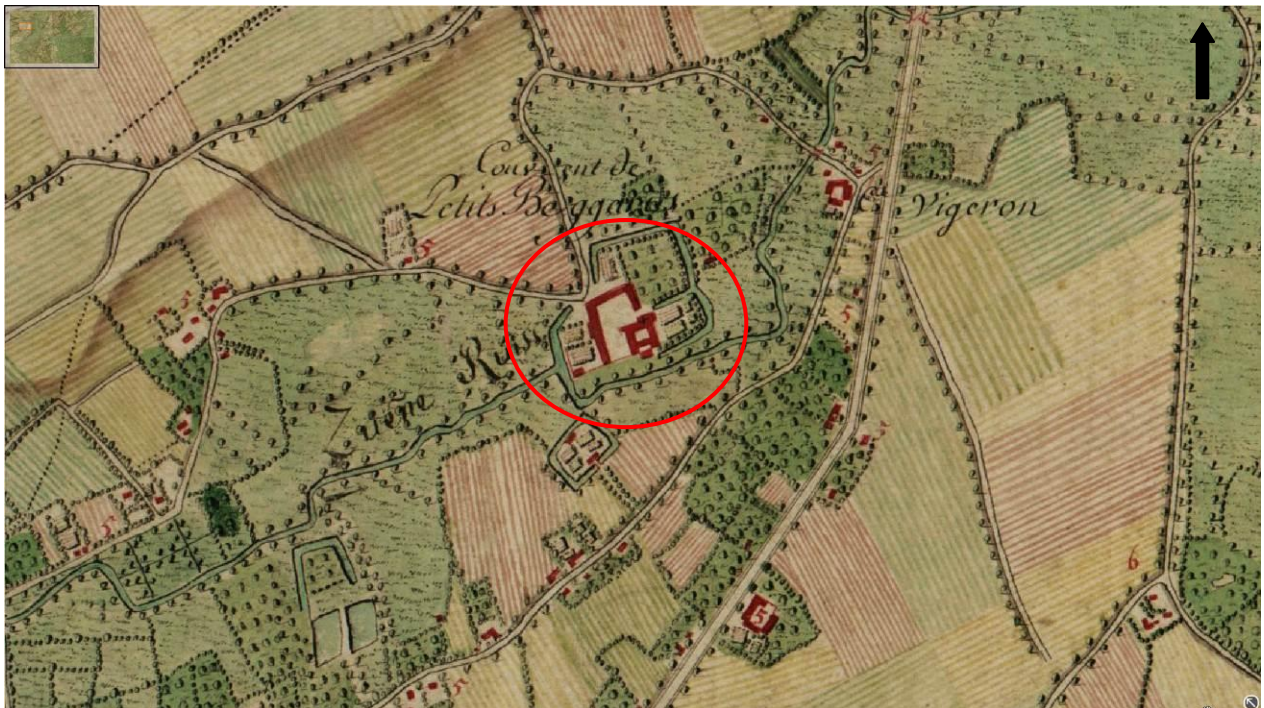

Fig. 9 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van de priorij. (Koninklijke Bibliotheek van België)

In 1798 werd naar aanleiding van de openbare verkoop van het klooster (zie *supra*) door A. Cornelis een plattegrond opgesteld. Men krijgt eenzelfde beeld als op de Ferrariskaart, enkel met meer detail. Het klooster bestond nog steeds uit vier vleugels rondom een binnenhof en kapel in de noordoostelijke hoek. De bijgebouwen vormen een L-vormige structuur en hadden duidelijk verschillende functies. In het zuiden bevond zich een brasserie, ten noorden hiervan lag het ontvangstgebouw, op de hoek bevond zich de portierswoning en toegang, de noordelijke vleugel bestond uit stallen en haaks hierop stond een schuur. Ten oosten bevond zich een moestuin en grote boomgaard. Het domein was omsloten door een aftakking van de Zuun.

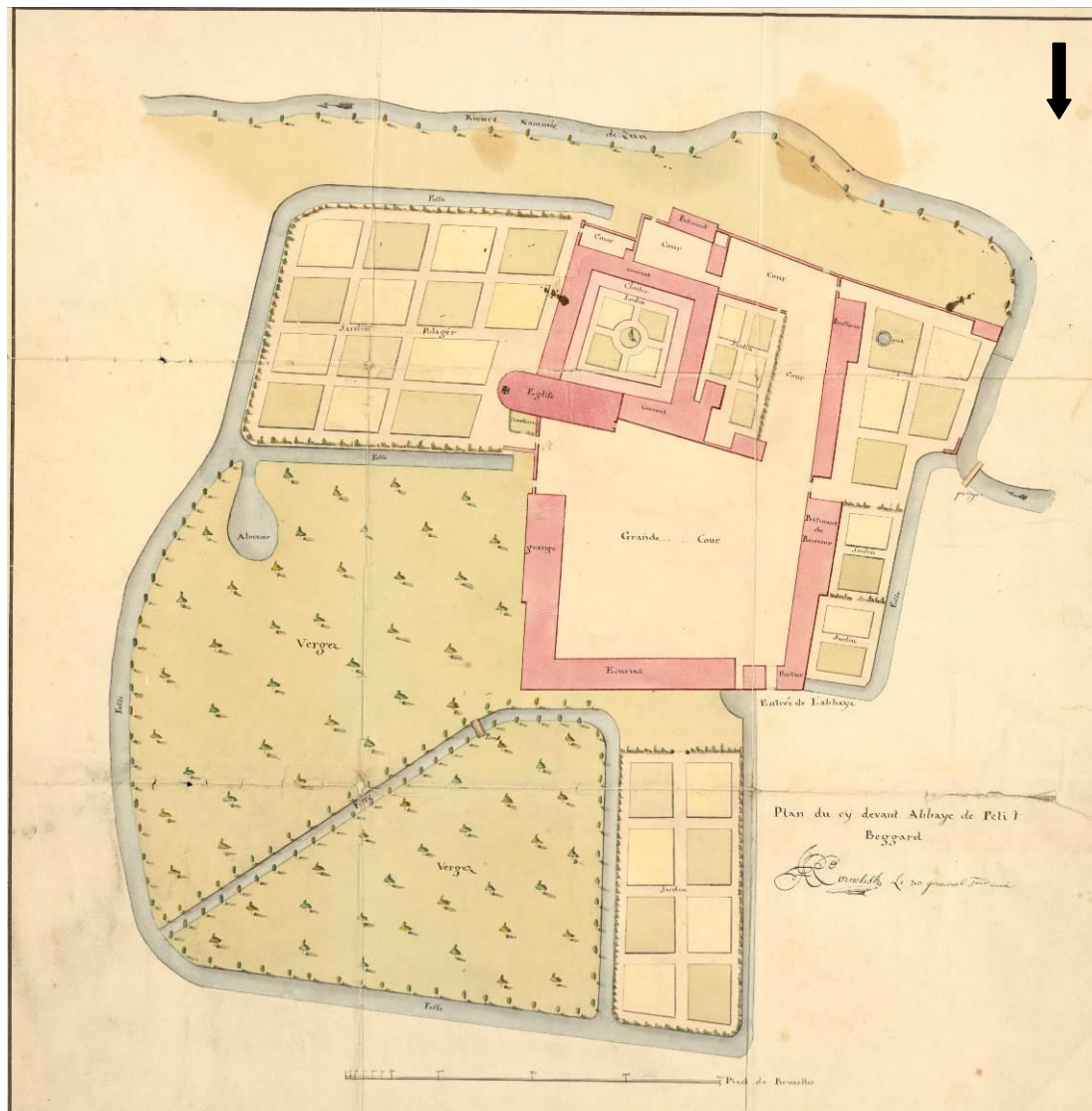

Fig. 10 Plan van A. Cornelis, 1798, waarop het klooster te zien is. (ARAB, T461-25)

Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1845) kan men enkele wijzigingen zien. De noordelijke en westelijke kloostervleugel zijn deels afgebroken. Tegenover de stallen, in het noorden gelegen, werd een gebouw bijgebouwd. Het kleine gebouwtje in de zuidwestelijke hoek is verdwenen.

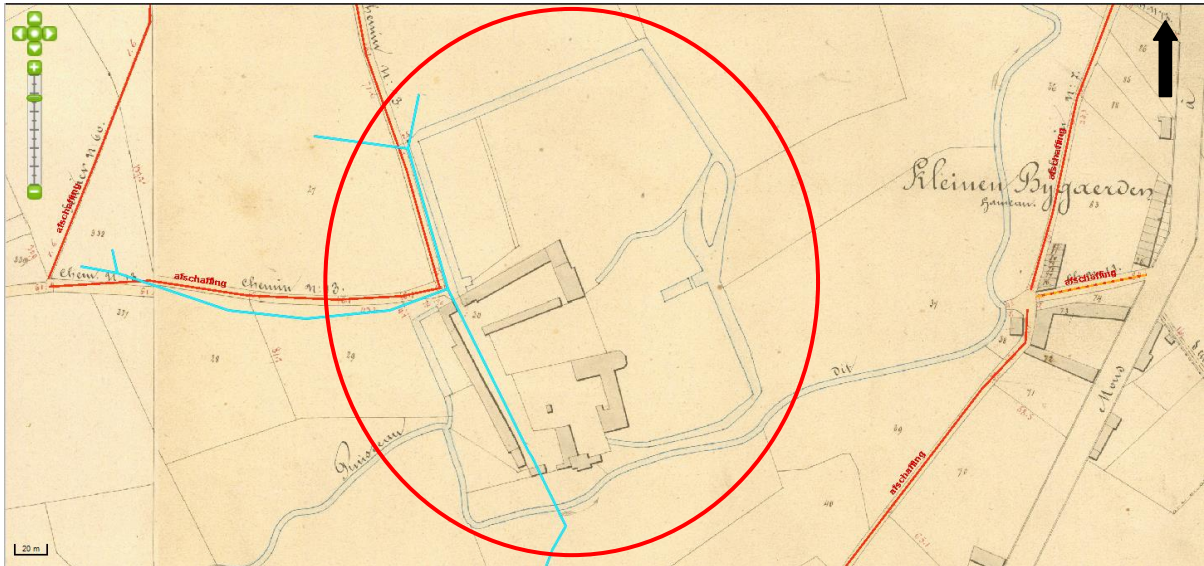

Fig. 11 Atlas der Buurtwegen (ca. 1845) met aanduiding van de priorij. (GIS Vlaams-Brabant 2013)

Op de kaart van Popp (1842-1879) kan men zien dat het langwerpig gebouw in het westen uitgebreid werd en meer het huidige uitzicht kreeg.

Fig. 12 Poppkaart. (Geopunt Vlaanderen)

Op de mutatieschets uit 1985 ziet men dat de verschillende onderdelen van het gebouw in het zuidwesten tot één perceel werd gevormd. De loods die voor de start van het archeologisch vooronderzoek gesloopt werd was toen ook al aanwezig.

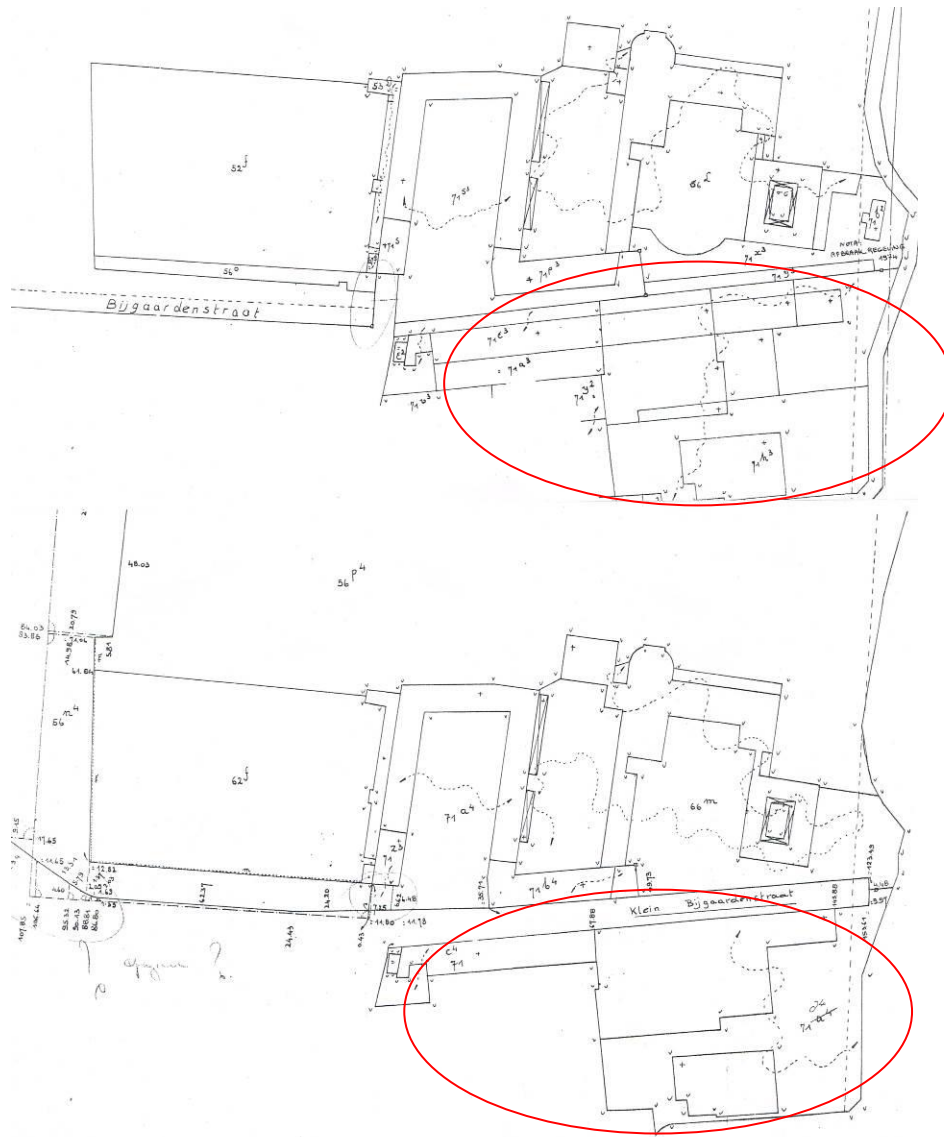

Fig. 13 Mutatieschets uit 1985 met bovenaan de toenmalige toestand en eronder de nieuwe toestand. (KAB, mutatieschets 1985)

6.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

In de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) staat de priorij zelf aangeduid als locatie 6123. Het huidige projectgebied valt er net buiten. Locatie 6124 betreft het Kasteel van Wilder, een site met walgracht uit de 16de eeuw.

een laag van 0,80m dikte en waren er horizontaal bovenop gemetseld. De binnenwand was met cement bestreken, waarschijnlijk om het insijpelen van water te voorkomen. De vloer bestond uit rode tegels. Mogelijks werd deze oude kelder als bergruimte gebruikt in de vroegere jeneverstokerij van Felix Wittouck.

Bij de verdere werken vond men nog gewelven van een gelijkaardige kelder als de eerste. Deze liep gelijk met de weg en had een enkele korfboog van 3,5m spanwijdte. Enkele meters verder kwam men bij twee rechthoekige, uit baksteen gemetselde luchtkokers met een basis van 0,50m en 0,20m hoog, horizontaal lopend en op 1m diepte van het maaiveld. Deze luchtkokers stonden in verbinding met het gewelf van een vluchtgang die men enkele meters verder ontdekte. Deze gang liep dwars onder de weg, licht hellend in de richting van de Zuunbeek. Volgens mondelinge overlevering liep er een onderaardse gang onder de Zuunbeek, richting Ruisbroek. De vluchtgang was zeer sterk gebouwd en was 1,80m hoog en 0,80m breed. Het korfbooggewelf bestond uit vier lagen baksteen op hun kop gemetseld, de zijwanden waren bezet met gepolijste arduinblokken van 20 x 20 cm met een lengte van circa 1m, netjes afgewerkt als stevige binnenwand.

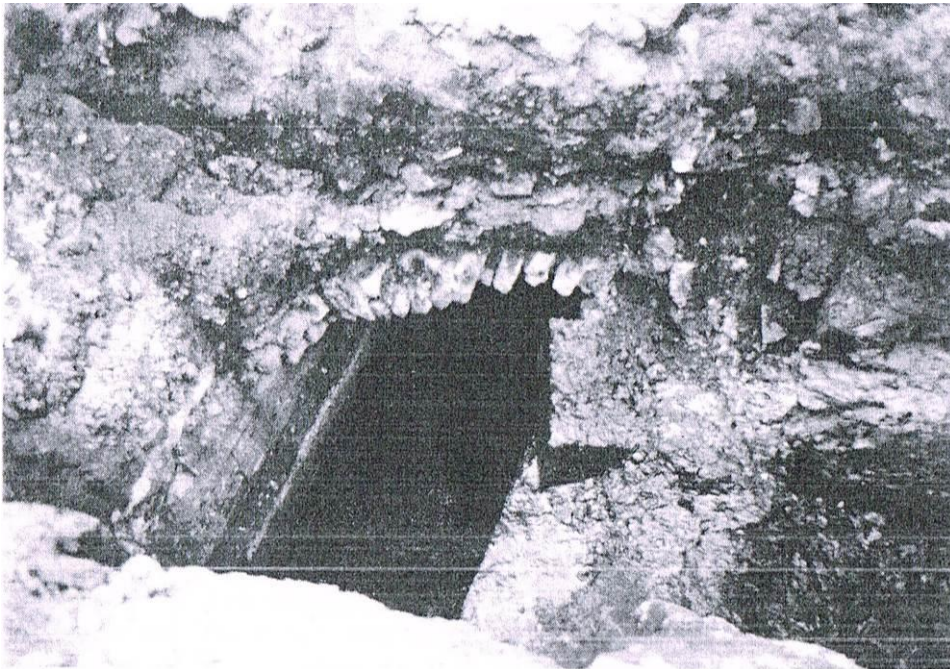

Fig. 16 Foto van de vluchtgang. (R. Van Mieghem s.d.: 17)

Enkele meters verder, onder de weg, op een diepte van 1,5m ontdekte men een gemetselde riool. Deze bestond eveneens uit een korfboog van 3,5m breed en 1m hoog, dwars onder de weg.

Vijf meter verder stootte men weer op een kelder. Deze bevond zich wat schuins lopend in oostelijke richting en lag tegenover de hoek van het klooster. Het gewelf was van hetzelfde type, namelijk 4 lagen baksteen op hun kop. De afmetingen waren 3,5m breed en 1,80m hoog. Hij was dichtgemetseld aan de kant van het gebouw, wat erop wijst dat de oude kelders onder het klooster alle in verbinding stonden. Op een diepte van 1m ontdekte men een vloer uit baksteen van 50 tot 60cm dik. Het kan echter ook om een omgevallen kloostermuur gegaan hebben. In de ondergrond waren enkele lagen blauwe klei zichtbaar, waar nog versteende beenderen in bewaard gebleven waren van dieren.

Fig. 17 Foto van de kelder. (R. Van Mieghem s.d.: 18)

Achteraan vond men nog drie kelders op een afstand van enkele meters van elkaar. Ze waren van hetzelfde type en hadden dezelfde afmetingen en liepen dwars onder de weg. De laatste kelder bevond zich maar 0,60m onder de weg en was toegemetseld aan de kant van de stokerij. Uit deze ondergrond haalde men kapotte eiken balken, zwart en doortrokken van pek.

Iets verder dan de laatste kelder ontdekte men op 3m diepte twee waterputten naast elkaar, met een doorsnede van 2m. De eerste was opgevuld met steenresten. De tweede bezat nog een zware omlijsting in arduinsteen. Vervolgens stootte men terug op de zwarte klei om dan op 30 cm diepte opnieuw te stoten op een omgevallen dikke muur.

Op 2 m diepte vond men drie vierkante zuilen van 1 x 1m dikte, op een rij gemetseld, waarbij de middelste op 1m buiten de lijn stond van de andere twee. Men vermoedde dat het mogelijks om een kapel ging.

Bij het aansluiten van een rioolbuis op de hoek van het restaurant van de heer Callebaut, bijna op het einde van de weg, kwamen twee menschedels aan de oppervlakte. Een paar meter verder en langs de zijgevel van het gebouw, stak nog een zeer grote arduinen omlijsting van een put in de grond.

Op het einde van de weg, net ter hoogte van de twee gemetselde ronde zuilen van het ijzeren hek dat vroeger de weg afsloot en die nog steeds aanwezig zijn ontdekte men opnieuw de vluchtgang. Op deze plaats stond de gang droog en kon men de opbouw goed nagaan. In eerste instantie had men een brede gracht uitgegraven op de vereiste diepte. Vervolgens legde men op de bodem een grote hoeveelheid korenstro. Daarop legde men dierenhuiden over elkaar tot een dikke laag. Vervolgens legde men op die vellen dwarsbalken in eik die men goed tegen elkaar voegde. Zodoende bekwam men een dikke bevloering in hout. Die bevloering werd aan weerszijden vastgeklonken door er twee zware dwarsliggers op te spijkeren. Nu werd deze zware eiken "slijkslede" aan de voegen met smeltend pek dichtgegoten. Hierop begon men het metselwerk, eerst de vloer, dan de zijmuren, om te eindigen met de gewelven.

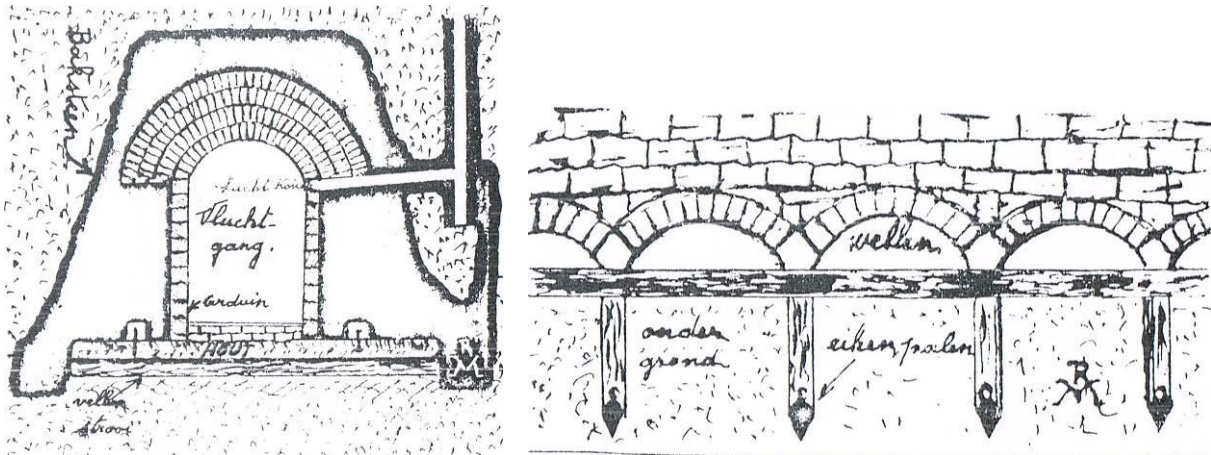

Fig. 18 Tekening van de vluchtgang. (R. Van Mieghem s.d.: 21)

Bij de werken merkte men op dat er op bepaalde plaatsen zeer vette zwarte klei aanwezig was.

Tegenover de beek, achter de oude gebouwen van de stokerij van Felix Wittouck, vond men nog de put van 5m diep die in 1929 werd toegestort³.

In de periode 1994-1996 werd het kasteel grondig aangepast en gerenoveerd door de paters zelf. Bij deze werken kwam men tot de ontdekking dat de binnenmuren van de kapel nog van het oude klooster waren, hoewel het geheel werd geregistreerd als "nouvelle construction".⁴

6.4. BESLUIT EN VOORSTEL WERKPUTINPLANTING

De oude plannen werden op het huidige plan geplot om na te gaan waar het best werkputten konden aangelegd worden. Gezien de onnauwkeurigheid van de oude plannen is het moeilijk na te gaan waar bepaalde gebouwen zich exact bevonden. Er kan vanuit gegaan worden dat de westelijke vleugel van de L-vormige structuur die op de plannen te zien is de grens vormt van het huidige projectgebied. Dit kan men afleiden van de bocht in de weg aan de voormalige toegangspoort. De molen bevindt zich mogelijks ter hoogte van het huidige gebouw in de zuidwestelijke hoek.

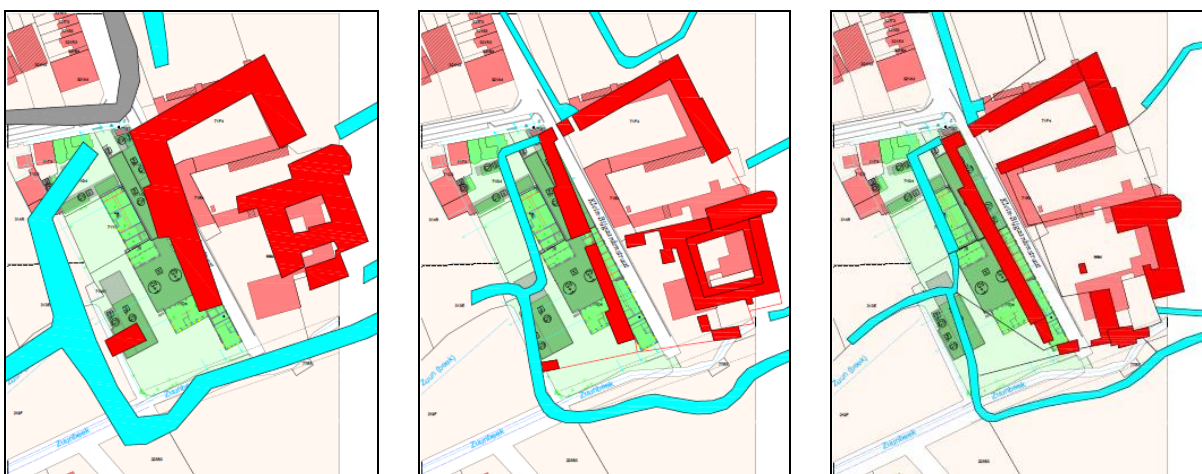

Fig. 19 Plot van de Ferrariskaart, plan van Cornelis en Atlas der Buurtwegen op de huidige kadasterkaart en bestaande toestand.

³ R. Van Mieghem s.d. : 15-22.

⁴ Inventaris Bouwkundig Erfgoed 2012.

Voor het archeologisch vooronderzoek wordt volgend voorstel naar werkputinplanting gedaan:

- 2 lange en 1 korte sleuf van 2m breed op het gebied dat vrij ligt (hierbij wordt er vanuit gegaan dat het gebouw in het zuidwesten gesloopt zal zijn tegen start archeologisch vooronderzoek). Deze worden eventueel aangevuld met dwarssleuven of kijkvensters. Via deze werkputten hoopt men reeds een goed zicht te krijgen over het volledige terrein en na te gaan of een deel inderdaad werd gebruikt als tuin en de watermolen mogelijks wordt aangesneden. Eventuele sporen van industriële activiteiten kunnen ook teruggevonden worden.
- Indien het centrale gebouw reeds gesloopt is voor de start van het archeologisch onderzoek zal een korte dwarssleuf aangelegd worden die meer zicht kan geven op de fundering van dit gebouw. Bijkomend zal in dit gebouw ook een werkput van 4 x 4m aangelegd worden. Momenteel wordt er vanuit gegaan dat hier geen oudere bebouwing aanwezig was en via deze werkputten zal nagegaan worden of dit effectief zo is. De werken in 1977 onder de straat waarbij restanten van kelders werden aangetroffen wijzen alvast op een oudere fase van het klooster.
- Ter hoogte van de huidige garageboxen zal één werkput van 4 x 4m aangelegd worden.
- Het gebouw aan de Klein Bijgaardenstraat zal pas in een latere fase gesloopt worden. De vleugel aan de straat zelf bevindt zich op de plaats waar er bijgebouwen aanwezig waren van het klooster. Er wordt voorgesteld om een werkput van 4 x 8 m aan te leggen op de doorgang van de ene naar de andere ruimte. Deze put heeft als bedoeling om na te gaan hoe de fundering is opgebouwd en of er onder het huidige gebouw inderdaad sporen zijn van de oude bijgebouwen en of er sprake is van herbruik. In de tweede ruimte zal nog een werkput van 4 x 4m aangelegd worden, dit ter hoogte van één van de bakstenen muurtjes (?) die men nog duidelijk ziet liggen in de vloer. Dit om na te gaan of het om oudere restanten gaat of dat ze eerder te maken hebben met de industriële fase.

Fig. 20 Voorstel tot werkputinplanting op basis van de bureaustudie. De gearceerde zones zullen gesloopt worden.

7. METHODE

Om de bewaringstoestand van de archeologische resten te beoordelen werd op basis van de bureaustudie een voorstel tot werkputinplanting opgesteld (zie *supra*). Het meest westelijke gebouw was reeds gesloopt bij de start van het archeologisch onderzoek, terwijl de andere gebouwen er nog steeds waren. In het westelijk gebied werden dus drie werkputten aangelegd. Omwille van de sterke verstoringen werden werkputten 1 en 2 niet als twee lange sleuven uitgevoerd, maar bestonden deze uit kortere delen om de verstoring te kunnen afbakenen. Daarnaast werden nog 4 proefputten aangelegd en een kleinere testput ter controle. De vier werkputten werden aangelegd volgens het voorgestelde werkputinplantingsplan. De laatste werkput (WP8) werd aangelegd tegen de muur en diende enkel om na te gaan of zich onder de huidige muur nog een oudere voorganger bevond.

	oppervlakte
onderzoeksg gebied	9029,44 m ²
werkput 1	11,40 m ²
	11,42 m ²
	8,92 m ²
	7,41 m ²
	19,30 m ²
	12,59 m ²
	41,99 m ²
	32,87 m ²
werkput 2	33,43 m ²
	10,12 m ²
	16,53 m ²
	25,36 m ²
	12,68 m ²
	29,34 m ²
werkput 3	22,93 m ²
werkput 4	16,02 m ²
werkput 5	25,08 m ²
werkput 6	7,08 m ²
werkput 7	12,06 m ²
werkput 8	0,65 m ²
TOTAAL aangelegd	357,153 m²

Fig. 21 Totale oppervlakte van het plangebied (inclusief alle gebouwen) en oppervlakte van de verschillende werkputten. (ARCHEBO bvba 2013)

De afgraving van de sleuven gebeurde door een kraan op rupsbanden van 21 ton met tandeloze graafbak van 2m breed en de uitgraving van de proefputten door een kraan van 3 ton. Aan het begin van elke sleuf werd een profielput aangelegd om de bodemopbouw te kunnen zien. Alle kopprofielen en sporen werden opgekuist en gefotografeerd. In werkputten 1 en 2 werden die niet altijd opgekuist omdat de veiligheid dit niet toeliet. De sporen werden eveneens beschreven en ingetekend door middel van een RTS.

Met behulp van een metaaldetector (XP Goldmaxx Power) werden metaalvondsten opgespoord. Er werden in de sleuven evenwel geen metaalvondsten gedaan.

Na afloop van het onderzoek werden de werkputten met instemming van het Agentschap Onroerend Erfgoed gedicht.

8. RESULTATEN

8.1. ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS

Omwille van de sterke verstoringen werd in de werkputten 1 en 2 regelmatig niet eens het archeologisch relevante niveau bereikt. Op enkele plaatsen was een vloer aanwezig (o.a. in de zuidwestelijke hoek waar de watermolen werd verwacht) en werd besloten een tweede vlak aan te leggen. Het aangelegde niveau varieerde van ca. 23,00m TAW tot 22,50m TAW. Bij de proefputten werden meestal twee vlakken aangelegd. In werkput 4 lag het eerste niveau op 23,25m TAW, in WP7 op 22,63m TAW.

8.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN

8.2.1. WERKPUT 1

Deze werkput zou aanvankelijk als één lange sleuf aangelegd worden, maar uiteindelijk werd ze verschillende keren onderbroken omwille van verstoringen. Het leek de archeologen niet nuttig om een niveau aan te leggen op de verstoring, maar eerder na te gaan in hoeverre de verstoring over het volledige terrein liep. Op die manier werd werkput 1 opgesplitst in acht kleinere delen. In het noordwesten was de verstoring het ergste. De bodem was hier bovendien sterk vervuild (mazout,...) waardoor de veiligheid niet toeliet om deze profielen of putten in detail te registreren. Aan het begin werd telkens een proefput gemaakt waaruit bleek dat de ondergrond tot een diepte van ca. 2m verstoord was. Bij de aanleg van de proefputten kon de moederbodem regelmatig net geraakt worden. Deze bevond zich op ca. 1,5 à 2m onder het maaiveld.

Fig. 22 De twee meest noordelijke profielen in werkput 1. (ARCHEBO bvba 2013)

Fig. 23 Profielputten in werkput 1. (ARCHEBO bvba 2013)

Op enkele plaatsen werden muren aangetroffen. Deze bevonden zich meteen onder het huidig maaiveld. Het gebruik van cementmortel wees er echter op dat het om recentere constructies ging.

Fig. 24 Muur in WP1. (ARCHEBO bvba 2013)

Fig. 25 Muur in WP1 en detail ervan. (ARCHEBO bvba 2013)

In de zuidoostelijke hoek werd nog een vloertje aangetroffen. Deze werd na registratie verwijderd, maar hieronder bevond zich enkel recent materiaal (o.a. autobanden) en nog een restant van een muur met cementmortel. Op de overgang tussen de twee vloeren bevond zich nog een muur.

Fig. 26 Vloer in WP1 (vlak 1) en na verwijderen (vlak 2). (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.2. WERKPUT 2

Werkput 2 vertelt een gelijkaardig verhaal als werkput 1. Ook hier zijn grote verstoringen aanwezig. In werkput 2 werden eveneens hier en daar vloeren en muren aangetroffen, maar deze waren allen van recente aard. Er werden ook nog restanten gevonden van een oude spoorweg die langs het gebouw liep.

Fig. 27 Links zicht op een deel van WP2 waar nog een betonnen vloer aanwezig was; rechts profielput met duidelijke verstoringen. (ARCHEBO bvba 2013)

In het zuidoosten werd eveneens een vloer aangetroffen. Een deel ervan bestond uit vuurvaste stenen. Deze werd verwijderd en eronder bevond zich recent, massief muurwerk.

Fig. 28 Links de vloer (vlak 1) en rechts het muurwerk eronder (vlak 2). (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.3. WERKPUT 3

Deze werkput was ca. 11,4m lang en bevatte recent muurwerk, opgemetseld met cementmortel. In het noorden waren er wel nog wat bakstenen die met kalkmortel waren geplaatst. Ook hier werd besloten een tweede vlak aan te leggen, maar de muur was te massief om helemaal uit te breken. Het muurwerk kon zo wel duidelijker afgelijnd worden en in het oosten was de muur duidelijk bezet met nog een extra steen.

Fig. 29 Overzicht van WP3: links vlak 1; rechts vlak 2. (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.4. WERKPUT 4

Werkput 4 werd ter hoogte van de huidige garages aangelegd. Het vlak werd aangelegd op ca. 60 cm onder het maaiveld omdat eerst werd gedacht dat de natuurlijke bodem bereikt was en maar de helft van de werkput verstoord leek. Bij het aanleggen van een diepere put om het profiel te bekijken, bleek echter dat ook deze zone verstoord was tot ca. 1,5m diepte. Onderaan werd wel nog een restant van een muurtje ontdekt. Deze kon omwille van de waterstand niet geregistreerd worden, maar het ging om een enkelsteense muur met grote bakstenen en kalkmortel hetgeen doet aannemen dat het om een oudere muur ging.

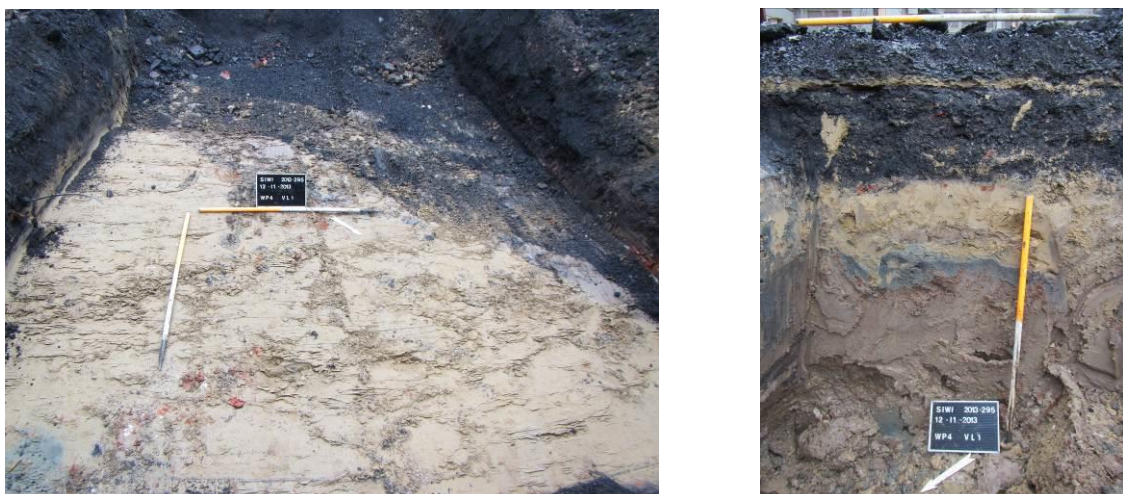

Fig. 30 Links zicht op vlak 1 van de werkput; rechts het profiel. (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.5. WERKPUT 5

Werkput 5 werd aangelegd binnen het gebouw en was ca. 4,3 x 6m. Net onder de betonnen vloer kwam een vloer aan het licht die deed denken aan een stalvloer omwille van de aanwezigheid van gootjes. Deze gootjes kwamen uit in een kleine put. De vloer sloot aan op een dikke muur die tot dit niveau afgebroken was.

Fig. 31 Zicht op werkput 5. (ARCHEBO bvba 2013)

Aan de andere zijde van de muur was een groot deel verstoord. Vlak naast de muur liep nog een goot die naar een beerbak of iets dergelijks liep.

Fig. 32 Zicht op het gootje en de vloer van de bak. (ARCHEBO bvba 2013)

De verschillende vloeren en muren waren opgebouwd met cementmortel en dus vrij recent. Aan de zijde van de versterking werd besloten dieper te gaan. Op een gegeven moment werd een betonnen vloer aangetroffen en kwam er water naar boven. Deze vloer bevond zich op ca. 1,50m onder het maaiveld. Op dit niveau werd gestopt.

Fig. 33 Zicht op het deel van werkput 5 waar verdiept werd. (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.6. WERKPUT 6

Werkput 6 werd aangelegd binnen het andere gebouw dat afgebroken zou worden en was ca. 2,5 x 3m. Deze werd aangelegd op een plaats waar reeds aan het oppervlak bakstenen zichtbaar waren. Na het uitbreken van de betonnen vloer bleek het om een vloertje te gaan. In de noordelijke hoek bevond zich een sokkel waar ooit een machine stond tijdens de industriële periode van het pand. De aangetroffen vloer sloot hierop aan, maar was vermoedelijk wel ouder.

Deze vloer werd verwijderd en de put werd laagsgewijs verdiept. Er kwamen echter geen sporen aan het licht. De aanwezige verkleuringen hadden te maken met reductie van de bodem waardoor deze lokaal een donkere, blauw-grijze kleur had. Er was een dik ophogingspakket aanwezig. Op ca. 2m onder het maaiveld bevond zich de moederbodem.

Fig. 34 Zicht op werkput 6. (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.7. WERKPUT 7

Werkput 7 werd naast WP6 aangelegd, op de overgang tussen de twee gebouwen. De proefput was ca. 1,80 x 6m. Aan de zijde van WP6, in het westen, kon een gelijkaardig beeld verkregen worden als bij WP6. Er leken wel meerdere ophogingspakketten aanwezig te zijn.

In het oostelijk deel van de werkput werd een recente vloer aangetroffen. De bakstenen waren 21 x 9 x 7 cm groot en met cementmortel gemetst.

Fig. 35 Vloer in werkput 7. (ARCHEBO bvba 2013)

Op de overgang tussen de twee gebouwen kwam een muur aan het licht. Deze muur bestond uit grote bakstenen (26 x 12,5 x 6 cm) en zandige kalkmortel. Aan de zuidwestelijke zijde was ze afgeboord met natuurstenen. De grootte van de bakstenen zou op een datering kunnen wijzen op het eind van de 13de – begin van de 14de eeuw.⁵ Een datering enkel op basis van het baksteenformaat is echter voorbarig. Op basis van het weinige vondstmateriaal (zie *infra*) kan men een datering van vóór de 17de eeuw naar voren schuiven. Onderaan bestond de muur uit bric-à-brac. Deze muur werd verwijderd om een beter zicht te kunnen krijgen op het profiel.

⁵ Cfr. Lakenhallen te Ieper (Nova Monast.) ; Ieper (Arch. Med. 2001 p. 88)

Fig. 36 Muur in werkput 7. (ARCHEBO bvba 2013)

Het zuidoostelijk profiel in deze werkput geeft een goed beeld van de situatie weer. Vermoedelijk diende enkel de bric-a-brac laag onderaan de muur als fundering. Hierboven bevond zich dan het opgaand muurwerk met parement van natuursteen. De natuurstenen waren te mooi afgewerkt en allen met hun mooie zijde naar buiten gekeerd, hetgeen doet aannemen dat de muur niet als fundering diende, maar effectief opgaand muurwerk was. Bovendien bevindt zich net op de grens tussen het rommelig gedeelte en de mooi afgewerkte muur een blauwgrijze laag die als leeflaag gezien kan worden. Aan beide zijden van de muur gebeurden ophogingen, maar gezien hun verschillen gebeurde dit niet tegelijk. Op een gegeven moment werd de muur afgebroken tot op het huidig maaiveld en als fundering gebruikt voor de nog bestaande gebouwen.

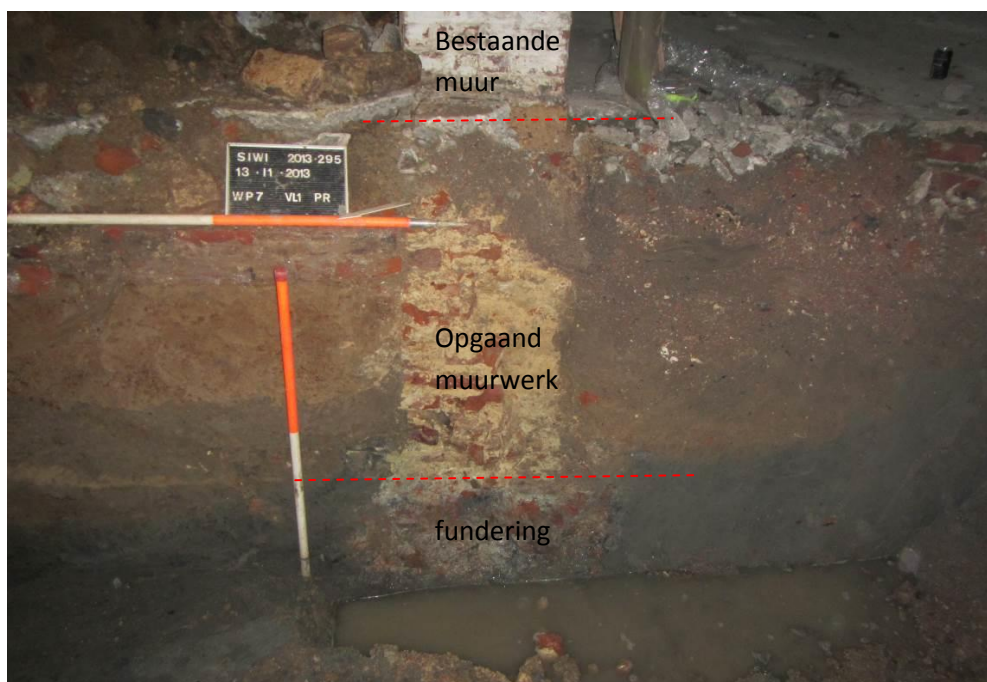

Fig. 37 Zuidoost profiel in werkput 7. (ARCHEBO bvba 2013)

8.2.8. WERKPUT 8

Werkput 8 moet eerder gezien worden als een testput in plaats van een volwaardige proefput. Ze werd in dezelfde ruimte aangelegd, maar tegen de muur die aan de straat ligt. Hierbij werd enkel nagegaan of de huidige muur eveneens op een oudere muur gefundeerd was. Dit bleek effectief het geval te zijn.

Fig. 38 Zicht op werkput 8. (ARCHEBO bvba 2013)

8.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

In totaal werden 14 scherven ingezameld in werkput 6.

Het gaat om twee scherven majolica, één scherf Chinees porselein en 11 scherven roodbakend aardewerk.

Binnen het rood aardewerk zijn minimum twee individuen aanwezig. Het gaat hierbij om een kom met een geribbelde kraagrand met aan de binnenzijde groen koperhoudend glazuur. Een tweede individu is een grape met een kraagrand met dekselgeul. Naast deze twee randen zijn ook twee fragmenten van oren aangetroffen. De overige scherven zijn allen wandfragmenten.

Binnen het majolica zijn twee individuen aanwezig op basis van baksel en aanwezige scherven. Er zijn één bodem en één wandfragment ingezameld. Het gaat om een kom en een niet nader te bepalen individu.

In chinees porselein is een bodemfragment van een klein kopje of kommetje bewaard gebleven. Het gaat om een klein kommetje met een standing. Aan de binnenzijde is een floraal motief met blauwe verf aangebracht.

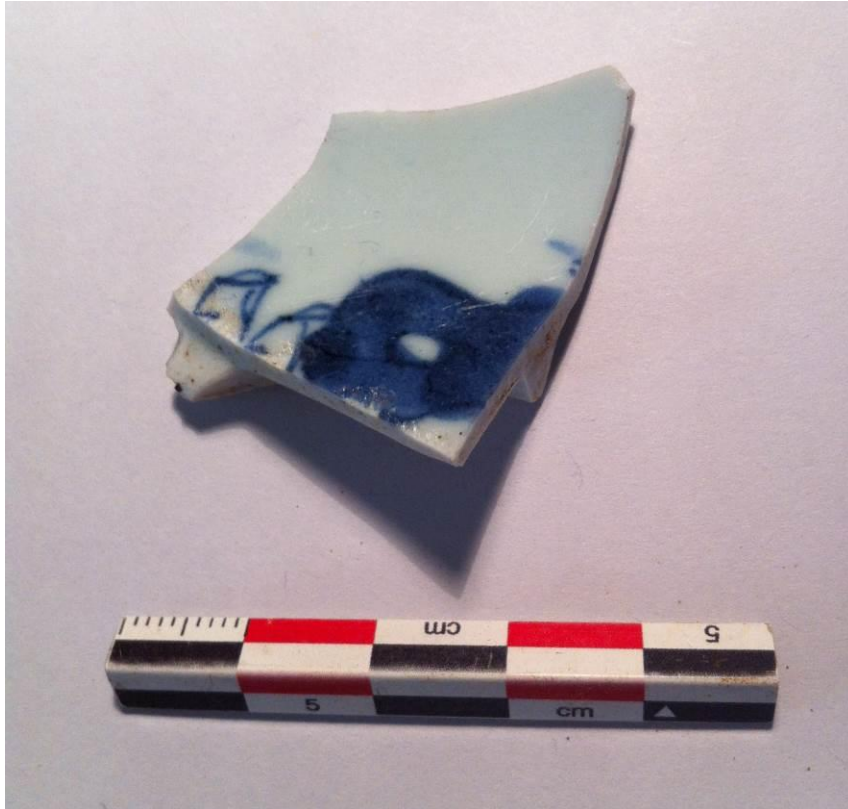

Fig. 39 Fragment Chinees porselein. (BAAC Vlaanderen bvba 2013)

Dit ensemble kan waarschijnlijk in de 17^e eeuw gedateerd worden.

8.4. METAALDETECTIE

De metaaldetectie leverde geen vondsten op.

9. EVALUATIE, WAARDERING EN AANBEVELINGEN

9.1. EVALUATIE

- Zijn er sporen aanwezig?

De aanwezige sporen bestonden uit muren en vloeren. Sporen zoals paalkuilen, beerkuilen, waterputten, e.d. werden niet aangetroffen.

- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

De gevonden sporen waren allen antropogeen.

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De recente muren en vloeren waren goed bewaard. De oudere muur die in werkput 7 werd aangetroffen kende eveneens een goede bewaringstoestand.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

De muren die aangetroffen werden in werkput 7 en 8 maken deel uit van een gebouw.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Een groot deel van de sporen moet in de nieuwe en nieuwste tijd geplaatst worden. De muren in WP7 en 8 kunnen gezien hun aard en afmetingen vóór de 17de eeuw gedateerd worden.

- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Momenteel gebeurde de datering van de oudere muren op basis van de baksteenformaten, hetgeen altijd vragen oproept. Een exactere datering op basis van vondstmateriaal dient dus meer aandacht te krijgen. Eventuele afvalcontexten (beerputten,...) dienen eveneens voldoende aandacht te krijgen.

- Zijn er sporen van de bijgebouwen en omwalling van de priorij aanwezig?

De muren die werden aangetroffen in WP7 en WP8 behoren vermoedelijk tot de bijgebouwen van de priorij. Op basis van de baksteenformaten zouden deze in de 14de eeuw geplaatst kunnen worden. De muren zouden dan mogelijks overeenkomen met één van de bijgebouwtjes die reeds op de oudste kaarten te zien is. Er werd reeds aangehaald dat een datering op basis van baksteenformaten niet altijd correct is. De muren kunnen dan ook evenzeer tot het langwerpige bijgebouw behoren die er later gebouwd werd. Van de watermolen of van de omwalling werden geen sporen aangetroffen.

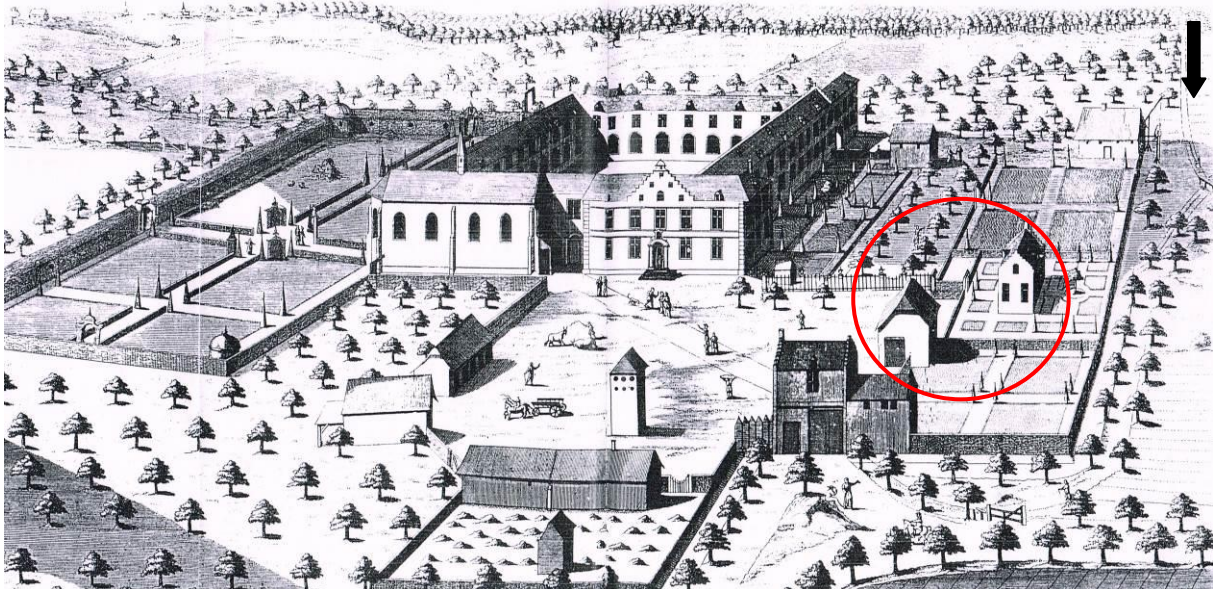

Fig. 40 Afbeelding van de priorij Klein Bijgaarden, naar een gravure van Sanderus, 1726. (J. De Backer et al. 2000: 81)

- Zijn er sporen van de industriële 19de-20ste-eeuwse activiteiten aanwezig?

In WP1, 2 en 5 werden enkele vloeren aangetroffen die mogelijks tot de oudere industriële fase behoorden. Werkputten 1 tot en met 5 waren allemaal sterk verstoord, hetgeen tijdens de latere industriële activiteiten moet gebeurd zijn.

- Zijn er archeologische afvalcontexten aanwezig?

Er werden geen afvalcontexten aangetroffen. In de ophogingspakketten was weinig vondstmateriaal aanwezig. Aangezien op de minst verstoorde plaatsen enkel gebruik werd gemaakt van proefputten, die op basis van de bureaustudie voornamelijk waren ingeplant op plaatsen waar muren werden verwacht, is het zeker mogelijk dat deze ook nog aanwezig zijn in bepaalde zones.

- In welke mate kan het opgaand muurwerk van de nog aanwezige gebouwen in relatie gebracht worden met de oudere priorijfase? In welke mate werden de priorijgebouwen aangepast en herbruikt voor een industriële functie?

Op basis van werkput 7 kan gesteld worden dat de oude gebouwen van de priorij gebruikt werden als fundering voor het huidige opgaand muurwerk. De aanleg van werkput 8 bevestigde dit nogmaals. Op het eerste zicht lijkt het opgaand muurwerk geen herbruik te zijn van de oude priorijfase.

9.2. WAARDERING

De zone waar recente muren, vloeren en verstoringen aanwezig zijn (WP1, 2, 3 en 5) kent een lage waarde. In de meeste gevallen werd de moederbodem geraakt en kan men dus stellen dat de archeologisch interessante sporen verdwenen zijn.

Werkput 4 was ook grotendeels verstoord tot op een diepte van ca. 1,50m maar onderaan leek toch nog een oudere muur bewaard te zijn. De waarde is dan ook groter.

De zone waar de laatste werkputten werden aangelegd kennen een hoge waarde. Hier werden muurresten aangetroffen van een oudere fase van de priorij. Uit de bureaustudie bleek dat de priorij een woelige geschiedenis had gekend, met verscheidene verwoestingen. Mogelijks bleven de bijgebouwen toen deels bespaard. Het feit dat deze muren gebruikt werden als fundering voor de huidige bebouwing, betekent dat deze muren toen (vermoedelijk midden 18de eeuw) nog zichtbaar waren.

9.3. AANBEVELINGEN

Voor de aanbevelingen dient het terrein in drie zones gesplitst te worden.

Eenzijds is er de zone waar alles duidelijk verstoord is. Voor deze zone wordt vrijgave voorgesteld.

Ten tweede is er de zone waar werkput 4 gelegen is. Voor deze zone is het moeilijk goede aanbevelingen te geven. Enerzijds is een groot deel van het terrein verstoord, maar op ca. 1,5m onder het maaiveld bevond zich nog een oudere muur. Aan de ene zijde sluit ze aan op de verstoorde zone, aan de andere zijde op de nog bewaarde zone. Indien de ingreep in de bodem dieper dan 1,5m onder het maaiveld zou gaan, wordt een archeologische begeleiding voorgesteld. Zoals het ontwerpplan er nu uitziet, zullen in deze zone enkel de garages afgebroken worden en betondallen gelegd worden. Plaatselijk zal ook een riolering geplaatst worden. De ingreep in de bodem is in die mate beperkt dat ook deze zone vrijgegeven kan worden.

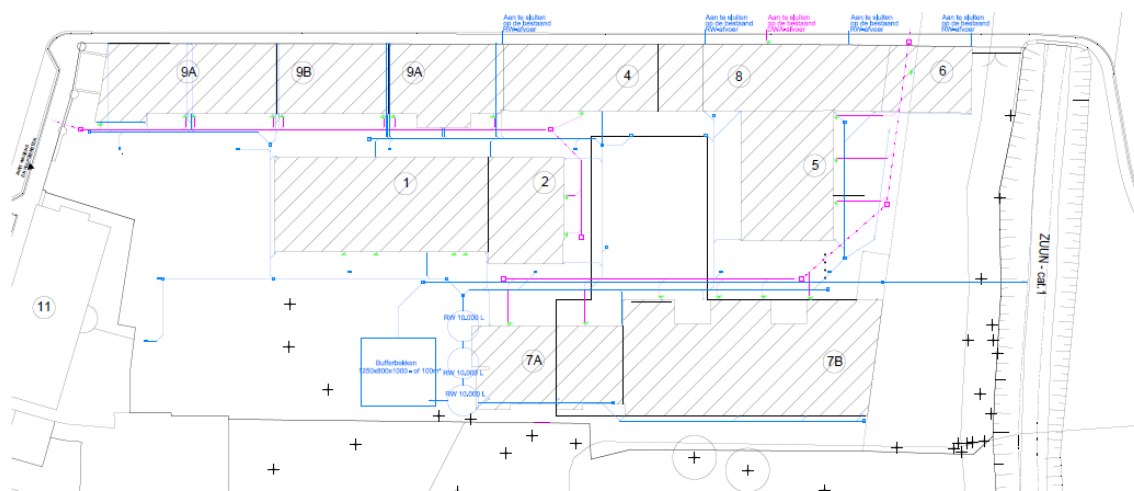

Fig. 41 Rioleringsplan. (Skopec cvba)

Tot slot is er de zone waar de oudere muren zich nog bevonden. Deze zone dient opgegraven te worden. Het ontwerp voorziet hier bovendien een ondergrondse parking waardoor men ca. 3m diep zal verstoren. De oudere muren bevonden zich op ca. 22,85-22,95m TAW, net onder de huidige bebouwing en dus is de verstoring ook maximaal. Het enige probleem vormt de afbakening. Momenteel werd de huidige bebouwing als zone genomen, maar mogelijks kan deze beperkt worden. De muren gaan terug op een oudere fase van de priorij. Het is echter niet duidelijk of de muren tot een bijgebouw behoren die de volledige grootte van het huidig gebouw omvatte of niet. Werkput 6 ligt mogelijks buiten het oorspronkelijke gebouw. Het parement van natuurstenen wijst er namelijk eerder op dat dit een buitenmuur was. Op de oude plannen kan men echter opmerken dat ter hoogte van dit gebouw altijd een iets breder deel aanwezig was, hetgeen dit eerder zou ontkrachten. Oorspronkelijk kan het gebouw smaller geweest zijn (van werkput 7 tot 8) en later uitgebreid zijn.

Eventueel kunnen één of twee bijkomende proefputten aan de andere uiteindes van het gebouw meer duidelijkheid geven over de bewaring van de archeologische ondergrond. Blijken deze verstoord te zijn, dan kan de op te graven zone kleiner worden. In het andere geval is men zeker dat nog interessante gegevens naar boven kunnen komen bij een opgraving en mogelijks ook andere sporen buiten muren en vloeren.

Momenteel werd het volledig te slopen gebouw als op te graven aangeduid. Het gaat uiteindelijk om een oppervlakte van ca. 3000m².

Vooraleer deze gebouwen gesloopt worden dient best nog een fotografische opname en beknopte beschrijving te gebeuren van het muurwerk in opstand (o.a. baksteenformaten, mortel, bouwsporen,...). Het lijkt erop dat het opgaand muurwerk niet teruggaat op de oude priorijfase, maar wel op de industriële fase die eveneens waardevol genoeg is om te registreren. Indien bepaalde delen toch herbruik zouden blijken van de priorijfase, dan werden deze zeker geregistreerd.

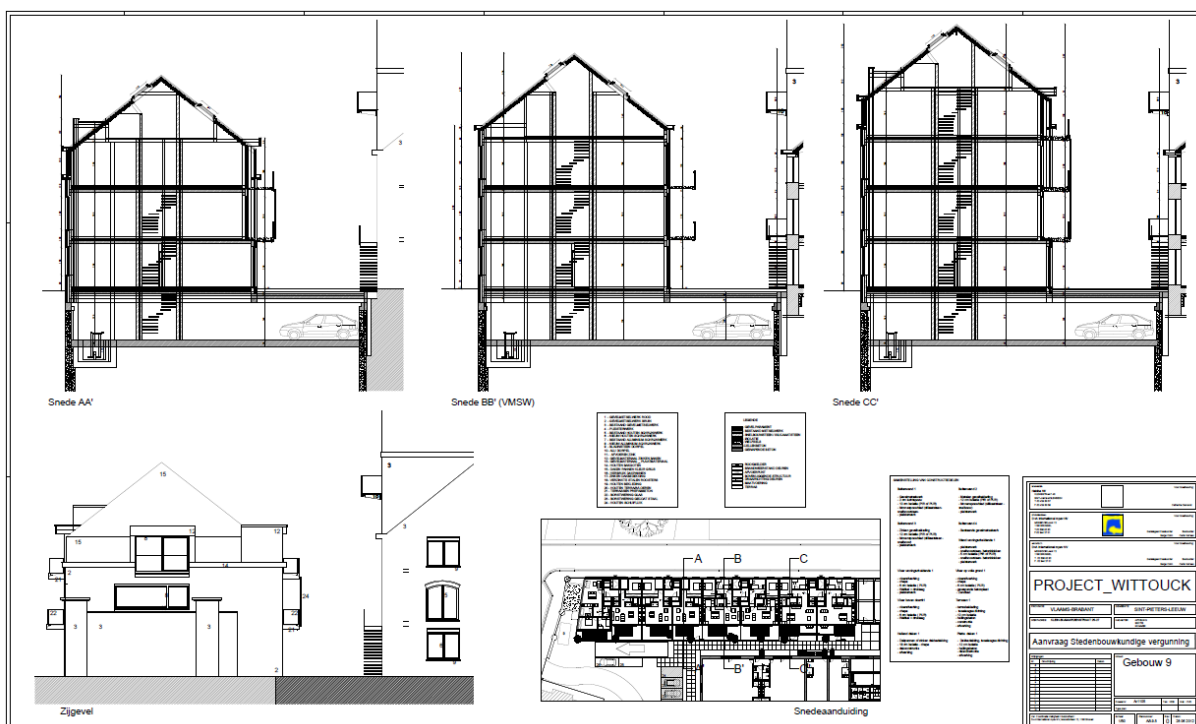

Fig. 42 Doorsnedes op gebouw 9, het gebouw waar WP6, 7 en 8 gelegen waren. (Skopec cvba)

10. BIBLIOGRAFIE

M. Baele (1988) Nog over Klein-Bijgaarden, in: *Lewe*, jg. 7, nr. 2, p. 26-28.

J. De Backer *et al.* (2000) *Sint-Pieters-Leeuw. Ruisbroek. Vlezenbeek. Oudenaken. Sint-Laureins-Berchem.*

P. A. Roeykens (1973) De abdij Heilige-Mariaberg te Pepingen. Stichting en verhuizing naar Sint-Pieters-Leeuw, 1234-1253, in: *Het oude land van Edingen en omliggende*, jg. 1, p. 181-185.

P. A. Roeykens (1973) De abdij Heilige-Mariaberg te Pepingen. Stichting en verhuizing naar Sint-Pieters-Leeuw, 1234-1253, in: *Het oude land van Edingen en omliggende*, jg. 2, p. 43-53.

M.-J. Van den Weghe (1931) *Een bijdrage tot de geschiedenis van St-Pieters-Leeuw*, Wetteren.

G. Van Hecke (1985) De laatste dagen van Klein-Bijgaarden, in: *Lewe*, nr.1, p. 19-22.

A. Van Mieghem (1976) *Monumenten en Landschappen: Sint-Pieters-Leeuw*, Sint-Pieters-Leeuw.

AGIV (Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen) (2006), <http://www.agiv.be/gis/>.

CAI (Centrale Archeologische Inventaris) (2011), <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geovlaanderen/cai/>.

Koninklijke Bibliotheek van België (2010), Ferrariskaart, http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html.

Geopunt Vlaanderen (s.d.) www.geopunt.be

GIS Vlaams-Brabant (2013) Atlas der Buurtwegen, <http://gis.vlaamsbrabant.be/webgis/bin/view/AtlasBuurtwegen>

Algemeen Rijksarchief Brussel (ARAB), T461-25, Kaarten bij de aanplakbiljetten voor de verkoop van nationale goederen, Plattegrond van het klooster van Klein-Bijgaarden.

Rijksarchief Leuven (RAL), 601/4, nr. 14791, Cartes figuratives des biens du prieuré, dressées par le géomètre C. Everaert, 1750.

Kadasterarchief Brussel (KAB), mutatieschets 1985, nr. 13.

11. BIJLAGEN

- Fotolijst
- Sporenlijst
- Profieltekening
- Plannenlijst

FOTOLIJST								
Fotonummer	Werkput	Vlak	Oriëntatie	Overzichtsfoto	Spoor	Profiel	Opmerkingen	Datum
1	1	1	NW	x			vloer	12/11/2013
2	1	1	NW	x			vloer	12/11/2013
3	1	1	NW	x			vloer	12/11/2013
4	1	1	ZO	x			vloer	12/11/2013
5	1	1	ZO	x			vloer	12/11/2013
6	1	1	NW			x		12/11/2013
7	1	1	NW			x		12/11/2013
8	1	1	N			x		12/11/2013
9	1	1	NW			x		12/11/2013
10	1	1	NW			x		12/11/2013
11	1	1	N			x		12/11/2013
12	1	1	NW			x		12/11/2013
13	1	1	NW			x		12/11/2013
14	1	1	N			x		12/11/2013
15	1	1	N			x		12/11/2013
16	1	1	NW			x		12/11/2013
17	1	1	NW			x		12/11/2013
18	1	1	N			x		12/11/2013
19	1	1	NW			x		12/11/2013
20	1	1	NW			x		12/11/2013
21	1	1	NW			x		12/11/2013
22	1	1	N			x		12/11/2013
23	1	1	ZW	x			muur	12/11/2013
24	1	1	ZW	x			muur	12/11/2013
25	1	1	ZW	x			muur	12/11/2013
26	1	1	NW			x		12/11/2013
27	1	1	NW			x		12/11/2013
28	1	1	NW			x		12/11/2013
29	1	1	NW	x				12/11/2013
30	1	1	NW	x				12/11/2013
31	1	1	NW			x		12/11/2013
32	1	1	NW			x		12/11/2013
33	1	1	W	x			muur	12/11/2013
34	1	1	W	x			muur	12/11/2013
35	1	1	W	x			muur	12/11/2013
36	1	1	ZW	x			muur	12/11/2013
37	1	1	ZW	x			muur	12/11/2013
38	1	1	ZW	x			muur	12/11/2013
39	1	2	NW	x				12/11/2013
40	1	2	NW	x				12/11/2013
41	1	2	N	x				12/11/2013
42	1	2	N	x				12/11/2013
43	1	2	ZW			x		12/11/2013
44	1	2	ZW			x		12/11/2013
45	2	1	NW	x			vloer	12/11/2013
46	2	1	NW	x			vloer	12/11/2013
47	2	1	NW	x			vloer	12/11/2013

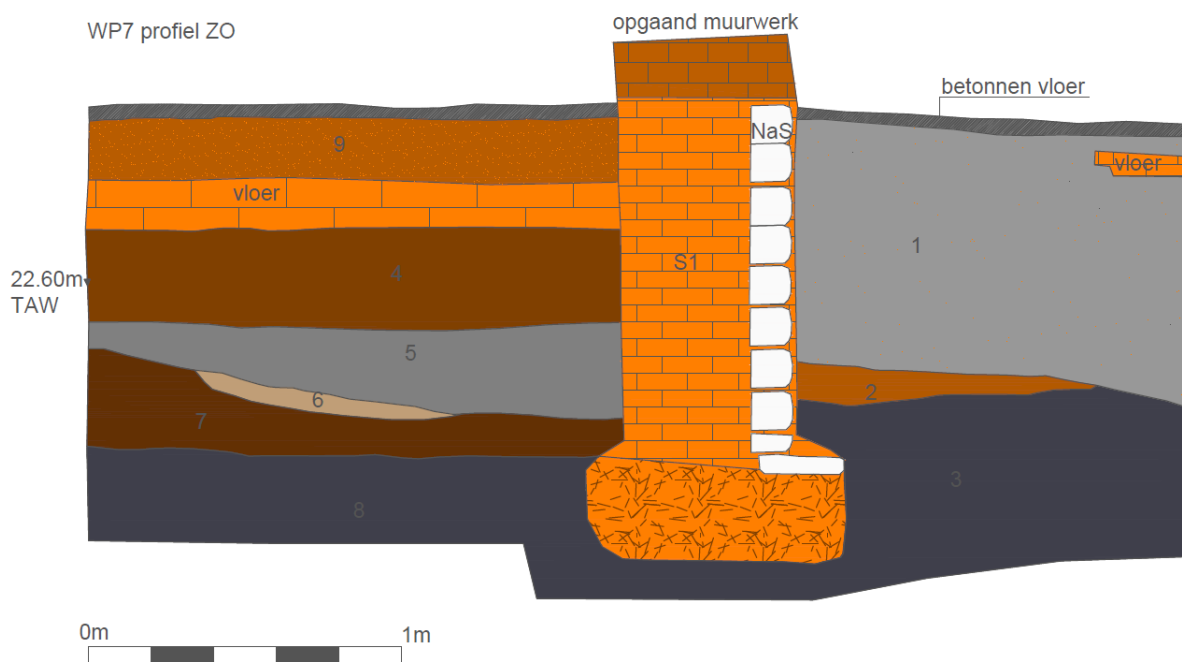
48	2	1	NW	x			vloer	12/11/2013
49	2	1	NW	x			vloer	12/11/2013
50	2	1	NW	x				12/11/2013
51	2	1	NW	x				12/11/2013
52	2	1	NW	x				12/11/2013
53	2	1	ZW			x		12/11/2013
54	2	1	ZW			x		12/11/2013
55	2	1	ZW			x		12/11/2013
56	2	1	ZW			x		12/11/2013
57	2	1	NW			x		12/11/2013
58	2	1	NW			x		12/11/2013
59	2	1	NW			x		12/11/2013
60	2	1	NW			x		12/11/2013
61	2	1	N			x		12/11/2013
62	2	1	NW	x				12/11/2013
63	2	1	NW	x				12/11/2013
64	2	1	NW	x				12/11/2013
65	2	1	W	x				12/11/2013
66	2	1	ZW			x		12/11/2013
67	2	1	ZW			x		12/11/2013
68	2	2	NW	x			vloer	12/11/2013
69	2	2	NW	x			vloer	12/11/2013
70	2	2	ZW	x				12/11/2013
71	2	2	ZW	x				12/11/2013
72	3	1	NW	x				12/11/2013
73	3	1	NW	x				12/11/2013
74	3	2	NW	x				12/11/2013
75	3	2	NW	x				12/11/2013
76	4	1	ZW	x				12/11/2013
77	4	1	ZW	x				12/11/2013
78	4	1	ZO			x		12/11/2013
79	4	1	ZO			x		12/11/2013
80	5	1	NO	x				12/11/2013
81	5	1	NO	x				12/11/2013
82	5	1	NO	x				12/11/2013
83	5	1	NO	x				12/11/2013
84	5	1	NO	x				12/11/2013
85	5	1	O	x				12/11/2013
86	5	1	ZW	x				12/11/2013
87	5	1	ZW	x				12/11/2013
88	5	1	NW	x				12/11/2013
89	5	1	N	x				12/11/2013
90	5	1	NO	x				12/11/2013
91	5	1	NO	x			goot	12/11/2013
92	5	1	NO	x			goot	12/11/2013
93	5	2	ZO	x			vloer van bak	12/11/2013
94	5	2	NW			x		12/11/2013
95	5	2	NW			x		13/11/2013
96	5	2	NW			x		13/11/2013
97	5	2	NW			x		13/11/2013

98	5	2	NW			x		13/11/2013
99	5	2	NW			x		13/11/2013
100	5	2	NW			x		13/11/2013
101	5	2	NW			x		13/11/2013
102	5	2	NO	x				13/11/2013
103	5	2	NO	x				13/11/2013
104	5	2	O	x				13/11/2013
105	6	1	NW	x			vloer	13/11/2013
106	6	1	NW	x			vloer	13/11/2013
107	6	1	NW	x			vloer	13/11/2013
108	6	2	ZO	x				13/11/2013
109	6	2	ZO	x				13/11/2013
110	6	2	O	x				13/11/2013
111	6	2	O	x				13/11/2013
112	6	2	O	x				13/11/2013
113	6	2	O			x		13/11/2013
114	6	2	O			x		13/11/2013
115	6	2	O			x		13/11/2013
116	6	2	O			x		13/11/2013
117	6	2	O			x		13/11/2013
118	6	2	O			x		13/11/2013
119	6	2	O			x		13/11/2013
120	6	2	O			x		13/11/2013
121	6	2	O			x		13/11/2013
122	6	2	O			x		13/11/2013
123	6	2	O			x		13/11/2013
124	6	2	O			x		13/11/2013
125	6	2	O			x		13/11/2013
126	7	1	ZW	x			vloer	13/11/2013
127	7	1	ZW	x			vloer	13/11/2013
128	7	1	ZW	x			vloer	13/11/2013
129	7	1	ZW	x			vloer	13/11/2013
130	7	1	NW		1			13/11/2013
131	7	1	NW		1			13/11/2013
132	7	1	NW		1			13/11/2013
133	7	1	NO		2			13/11/2013
134	7	1	NO		2			13/11/2013
135	7	1	ZO			x		13/11/2013
136	7	1	ZO			x		13/11/2013
137	7	1	ZO			x		13/11/2013
138	7	1	ZO			x		13/11/2013
139	7	1	ZO			x		13/11/2013
140	7	1	ZO			x		13/11/2013
141	7	1	ZO			x		13/11/2013
142	7	1	ZO			x		13/11/2013
143	7	1	ZO			x		13/11/2013
144	7	1	ZO			x		13/11/2013
145	7	1	ZO			x		13/11/2013
146	7	1	ZO			x		13/11/2013
147	7	1	ZO			x		13/11/2013

148	7	1	ZO			x		13/11/2013
149	7	1	ZO			x		13/11/2013
150	7	1	ZO			x		13/11/2013
151	7	1	ZO			x		13/11/2013
152	7	1	ZO			x		13/11/2013
153	7	1	ZO			x		13/11/2013
154	7	1	ZO			x		13/11/2013
155	7	1	ZW			x		13/11/2013
156	7	1	ZW			x		13/11/2013
157	8	1	NO			x		13/11/2013
158	8	1	NO			x		13/11/2013
159	8	1	NO			x		13/11/2013
160	8	1	NO			x		13/11/2013

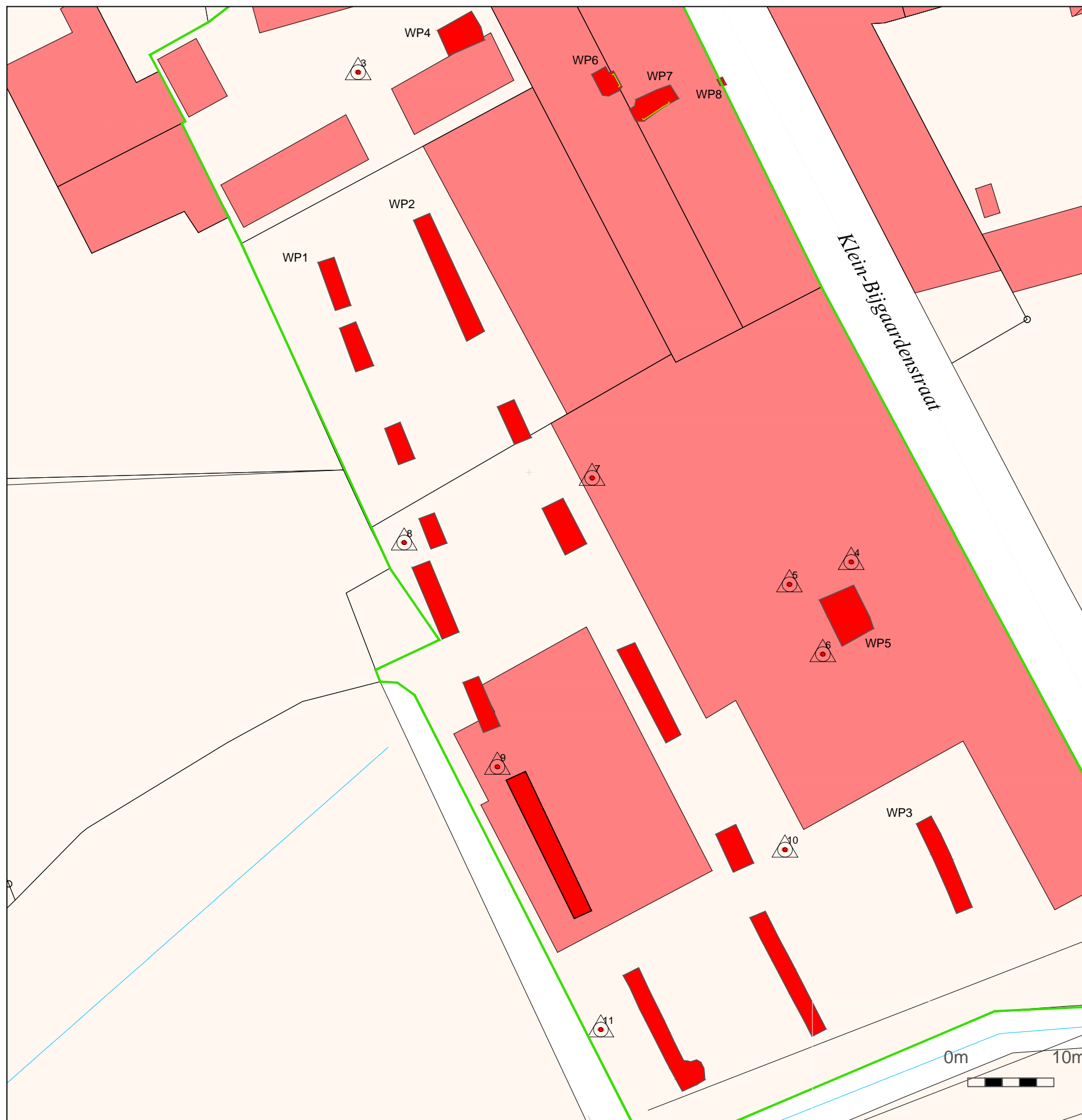
SPORENLIJST							
Spoornummer	Werkput	Vlak	Vorm	Beschrijving	Interpretatie	Datering	
1	7	1	lineair	bakstenen muur met aan de buitenzijde natuurstenen parement; 26x12,5x6; zandige kalkmortel	muur bijgebouw	14de eeuw?	
2	7	1		bakstenen vloertje; 21x9x7; in één hoek enkele leistenen;	vloertje	19de eeuw?	

PROFIELTEKENING

PLANNENLIJST

- Plan 1 Werkputinplanting bestaande toestand
- Plan 2 Werkputinplanting nieuwe toestand
- Plan 3 Alle sporenplan vlak 1
- Plan 4 Alle sporenplan vlak 2
- Plan 5 Evaluatie

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM - SINT-PIETERS-LEEUEW - KLEIN BIJGAARDENSTRAAT

Opdrachtgever

Habiba nv
Ulenstraat 43
1080 Brussel

Opdrachtnemer

Merelnest 5
B-3470 Kortenaeken
+(32)491/ 74 60 77
info@archebo.be

WERKPUTINPLANTING BESTAANDE TOESTAND

November 2013

PLAN 1

Legende

- onderzoeksgebied
- werkputten
- WP1 werkputnummer
- aanduiding profiel

opmeting: Baac Vlaanderen

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM - SINT-PIETERS-LEEUEW - KLEIN BIJGAARDENSTRAAT

Opdrachtgever

Habiba nv
Ulenstraat 43
1080 Brussel

Opdrachtnemer

Merelnest 5
B-3470 Kortenaak
+(32)491/ 74 60 77
info@archoebo.be

WERKPUTINPLANTING NIEUWE TOESTAND

November 2013

PLAN 2

Legende

- onderzoeksgebied
- werkputten
- WP1 werkputnummer
- aanduiding profiel

opmeting: Baac Vlaanderen

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM - SINT-PIETERS-LEEUEW - KLEIN BIJGAARDENSTRAAT

Opdrachtgever

Habiba nv
Ulenstraat 43
1080 Brussel

Opdrachtnemer

Merelnest 5
B-3470 Kortenaeken
+(32)491/ 74 60 77
info@archoebo.be

ALLESPORENPLAN VLAK 1

November 2013

PLAN 3

Legende

- onderzoeksgebied
- WP1 werkputnummer
- aanduiding profiel
- 8.25** hoogte TAW
- muur
- vloer

opmeting: Baac Vlaanderen

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM - SINT-PIETERS-LEEUEW - KLEIN BIJGAARDENSTRAAT

Opdrachtgever

Habiba nv
Ulenstraat 43
1080 Brussel

Opdrachtnemer

Merelnest 5
B-3470 Kortenaak
+(32)491/ 74 60 77
info@archebo.be

ALLESPORENPLAN VLAK 2

November 2013

PLAN 4

Legende

- onderzoeksgebied
- WP1 werkputnummer
- aanduiding profiel
- 8.25** hoogte TAW
- muur
- vloer

opmeting: Baac Vlaanderen

**ARCHEOLOGISCHE
PROSPECTIE MET INGREEP
IN DE BODEM -
SINT-PIETERS-LEEUEW -
KLEIN BIJGAARDENSTRAAT**

Opdrachtgever

Habiba nv
Ulenstraat 43
1080 Brussel

Opdrachtnemer

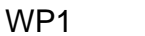

Merelnest 5
B-3470 Kortenkaken
+(32)491/ 74 60 77
info@archoebo.be

EVALUATIE

November 2013

PLAN 5

Legende

- onderzoeksgebied
- WP1** werkputnummer
- vrijgave
- opgraving

opmeting: Baac Vlaanderen

